

III RIIGIKOGU

3. istungjärk. **Protokoll nr. 75 (41).**

1927. a.

III Riigikogu koosolek 28. aprillil 1927. a.
kell 10.

Kokku on tulnud 94 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: Riigivanem **J. Teemant**, rahaminister **L. Sepp**, haridusminister **J. Latik**, teedeminister **A. Kerem**, kohtuminister **O. Tief**, töö-hoolekandeminister **J. Masing**, sõjaminister **N. Reek**, siseminister **J. Hüner-son**, kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**.

Päevakord:

1. J. Voiman'i küsimine põllutööministrile Võrumaal Kasaritsa vallas kohaliku korralduskomisjoni poolt palvete tähtajaks mitteläbi-vaatamise kohta.

2. Vabariigi Valitsuse vastamine Th. Maurer'i küsimisele Narva-Kulgu raudteel töötavate töötatöölise kohta.

3. Vabariigi Valitsuse vastamine Th. Maurer'i küsimisele Tallinna telefonivõrgu montöride ametist vabastamise kohta.

4. Vabariigi Valitsuse vastamine L. Johanson'i, E. Jonas'e ja O. Gustavson'i aru- pärimisele Avinurme maatainimestele ja väike- maapidajatele metsamaterjali saamise mitte- võimaldamise kohta.

5. Vabariigi Valitsuse vastamine J. Vainu, O. Gustavson'i ja A. Kärneri aru pärimisele Türi-Põltsamaa raudtee ehitamis- ja kasuta- miseelarve kokkuseadmise asjas.

6. Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus — II lugemisel.

7. Palga alammäära seadus — sotsiaal- komisjoni ettepanek.

8. Uute linnade tuluallikate suurendamise ajutine seadus — omavalitsuse komisjoni ette- panek.

9. Eluaseme seadus — maakomisjoni ette- panek.

10. Riigi majapidamise aruande komisjoni esitis riigikontrolöri aruande kohta o/ü. „Re- valise“ asjas.

11. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

12. Lindudekodu asutamise seadus Kures- saare linna piiris asuvas „Väikeses lahes“ — üldkomisjoni ettepanek.

13. Välismaalastele teenistusloa-andmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

14. Rahukohtu trahviseaduse täiendamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab abiesimees **R. Penno**, vahepeal abiesimees **M. Martna**.

Sekretäri kohal abisekretär **O. Liigand**.

Koosolek algab kell 10.20 min.

Juhataja **R. Penno**: Avan Riigikogu koosoleku. Päevakorra kohta ettepanekuid ei tehta. Loen päevakorra vastuvõetuks.

Enne päevakorra juurde asumist on sõna sekretäril teadaande korras.

1. Teadaand- mine komisjoni antud ja Vaba- riigi Valitsu- sele tagasian- tud seaduseel- nõude kohta.

Sekretär O. Liigand: Riigikogu juhatusel on antud:
1. Eesti ja Saksa va- helise uimastavate ainete sisse-, välja- ja tagasiveo kokkuleppe kinnitamise sea- dus — väliskomisjoni.

2. Riigiasutuste ja ettevõtete töölise hai- guskindlustusseadus — Vabariigi Valitsusele tagasi.

2. J. Voiman'i küsimine põl- lutööministrile Võrumaal Ka- saritsa vallas kohaliku kor- ralduskomis- joni poolt pal- vete tähtajaks mitteläbivaata- mise kohta.

J. Voiman (stp) (loeb):
1) Kas vastab tõele, et Võrumaal Kasaritsa vallas kohalikule korralduskomis- joni rohkem kui 6 kuud tagasi esitatud palved maa- de korraldamise asjas lä- bi vaatamata? kui ja, siis

2) mis kavatses põllu- tööminister teha, et kogu- konna-, asutuste- ja era- rendimaade korraldamise

seaduse § 12. ettenähtud kuuekuulisest täht- ajast ka Kasaritsa valla korralduskomisjonis kinni peetaks?

3. Vabariigi Valitsuse vas- tamine Th. Maurer'i küsi- misele Narva- Kulgu raudteel töötavate töö- tatöölise kohta.

Töö-hoolekandemi- nister **J. Masing**: Väga lugupeetud Riigikogu liik- med! On öelda, et on mak- setud.

4. Vabariigi Valitsuse vastamine Th. Maurer'i küsimisele Tallinna telefoni võrgu montöride ametist vabastamise kohta.

Teedeminister A. Kerem: Rkl. Maurer küsib: 1) Kas on teedeministril teada, et 15. III 1927. a. ametist vabastati 5 telefonivõrgus töötavat montööri, põhjus koosseisude vähendamine? — Ei ole niisugust asjaolu teada. 2) Kas vastab tõele, et viie vabastatud montööri asemele sai 10 uut töölist asemele võetud veel samal päeval? Ei vasta tõele. 3) Millistel põhjustel ei maksetud töölistele siis palka õieti, nagu perekonna-abiraha ja ühekordne toetus? — Palka on meil maksvate seaduste järgi maksetud. 4) Kas ja kuidas kavatses teedeminister vabastatud töölistele neil saadaoleva summa ära õiendada? — Kellelegi midagi võlgu ei ole. 5) Kuidas kavatses teedeminister tulevikus korraldada, et enam sarnaseid väärnähtusi ei korduks? — Mingisuguseid väärnähtusi teedeministril teada ei ole.

5. Vabariigi Valitsuse vastamine L. Johanson'i, E. Jonas'e ja O. Gustavson'i arupärimisele Avinurme maa-ainimestele ja väikemaapidajatele metsamaterjali saamise võimaldamise kohta.

Põllutööministri kohustetäitja kohtuminister O. Tief: Väga lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsuse nimel on mul au järgmist vastata. Vabariigi Valitsusel ei ole teada, et Avinurme elanikud metsamaterjali puudumisel eluüldpidamise kaotaksid. Niisuguseid fakte ei ole ka arupärijad ette toonud. Põllutööministeeriumis olevate andmete järgi on Avinurme metskonnas kohalikkudele elanikkudele metsamaterjali müüdud. Seejuures oli müügilä määratud metsa rohkem, kui ära müüdi. Nii on kohalikkudele elanikkudele müümiseks määratud metsast müümata jäänud 1924. aastal 12 tiinu või umbes 15%, 1925. a. 35 tiinu või umbes 45% ja 1926. aastal — üks tiin või umbes 1½%.

Nagu neist arvudest näha, on riigi metsade valitsusel võimalus kohalikkude elanikkude nõudeid täiel määral rahuldada, ega peaks selletõttu ka põhjust olema kartuseks, et metsamaterjalide puudusel elanikud oma eluülespidamise kaotaksid. Kui kohalikkudele elanikkudele müümiseks määratud metsahulka väheseks peaks osutama, pole mingit takistust, et seda metsahulka oksjoniteel müüdava metsa arvel suurendada. Seni selleks aga nähtavasti tarvidust pole olnud, sest nagu tähen-

datud, on mõnel aastal kuni 45% metsa ostjate puudusel müümata jäänud.

Teiseks, küsimise kohta, kas tahetakse korraldusi teha, et Avinurme elanikud saaksid tarvilikke tarbe-, ehitus- ja küttepuid, pean tähendama, et riigimetsade valitsus juba enne käesoleva arupärimise esitamist küsimust kaalunud on, kas ei tuleks Avinurmes üldist metsamüügi korda kohalikkude olude kohaselt muuta. Seejuures jõuti otsusele, et kohalikkude elanikkude tarbepuudega otstarbekohasemaks varustamiseks tarvilik on välja selgitada, kui palju ja missugustes sortimentides kohalikud puunõudetegijad metsamaterjali vajavad. On see sündinud, nummerdatakse vastavad puud kohalikuks tarvituseks määratud raielankidel ära, ja müüakse kodukäsitöötajatele kindla hinnaga ära, kuna riigimetsatööstuse raielankidel nad kohalikkude tarvitajate poolt ülesantud mõötudes üles töötatakse ja neile samuti kindla hinnaga ära müüakse. Sarnase korralduse juures vabaneksid kodukäsitöötajad sundusest, neid puid, või neid sortimente osta, mida nad ei vaja. Selle kavatsed korralduse teostamiseks tarvilikkude eeltööde tegemiseks on Avinurme metsaülemale vastav korraldus tehtud 5. veebruaril s. a. Kui puutöötajad nõutud teateid annavad, siis on metsaülemal ühtlasi võimalus raiumisele tulemata raielankide ärajaotamisel kohalikke nõudeid täiel määral silmas pidada ja nende nõudmiste rahuldamiseks tarvilikke raielanke reserveerida.

Mis puutub metsamüügi korda, siis on see Avinurmes pea samasugune nagu endise Vene riigi ajal. Selle korra juures tuleb kindlat vahet teha oksjoni ehk avalik-enampakkumise ja nõndanimetatud võistluspakkumise vahel. Kuna oksjonist osavõtmise igale ühele täiesti vaba on, lubatakse võistluspakkumisest osa võtta ainult neid kohalikke elanikke, kes metsa või metsamaterjalile ainult oma majapidamiseks vajavad ja ostmisel sellekohased vallavalitsuse tõendusd esitavad. Järelikult peaksid metsakauplejad ja vaheltkauplejad kohalikkude elanikkude metsamüükidelt kõrvaldatud olema, mille tõttu ka müügi hind takseeritud hinnast palju kõrgemaks ei peaks tõusma ja harilikult ka ei tõuse. Nii on 1926. aastal võistluspakkumistel taksihinnale juurde pakutud 6,7%. Kui aga metsakauplejad selle kitsenduse peale vaatamata mõnes kohas võistluspakkumisele peaksid olema pääsenud, siis ei saa selles etteheiteid teha metsavalitsusele.

3) Karjatamise suhtes tuleb tähendada, et riigimetsade valitsuse poolt sellel alal Avinurme elanikkudele mingisuguseid erilisi takistusi pole tehtud ega kavatseta seda ka edaspidi teha. Ka ei ole keskasutus kohapeal sellel alal kaebusi saanud, mis Avinurme olusid

halvemasse valgusesse seaksid, kui olud mujal. Kui rahulolematust kohapeal siiski olemas peaks olema, siis oleks soovitatav, et kodanikud sellest põllutööministeeriumile teataksid, et viimasel võimalus oleks põhjusi välja selgitada ja nende kõrvaldamiseks tarvilikke korraldusi teha.

Üldiselt on aga meie karjatamise korralduses puudusi, mis põllutööministeeriumil teada. Nende kõrvaldamiseks on sellekohased kavatsused ministeeriumis kaalimisel olnud, ja ministeerium on vastavad juhtnöörid andnud, mis kohalikkude elanikkude osavõttu karjatamise korraldusest suurendavad. Kuna need juhtnöörid veel teatavaks ei ole tehtud, siis võiks siinkohal neid ka lühidalt refereerida. Nimelt seatakse karjatamise piletite väljaandmise aluseks olev karjatajate nimekirja kokku kohaliku metsaülemaga juures. Igalpool on riigimetsas karjatamine lubatud niipalju, kuipalju erilisi keelde pole. Ja et selgeks teha, mis-sugused need keelkohad peaksid olema, selleks moodustatakse kohapeal metsaülemaga eesistumisel komisjon, millest osa võtma kutsutakse vallavalitsuse määramisel maatainimete, asunikkuude ja riigirentnikkuude ning maaomanikkude esitajaid. Need kavad lähevad kinnitamisele metsarevidendile kokkuleppel riigimaadeülemaga, aga sealjuures võivad soovivaldustega esineda ka kohalikkude vallavalitsuste esitajad. Üldine karjatamise kava tuleks läbivaatamisele põllutööministeeriumile vastaval nõupidamisel, kus riigimetsade valitsuse direktor eesotsas, ja kust põllumajanduse peavalitsuse esitaja ja ka ühtlasi riigimaade valitsuse direktor osa võtma kutsutakse. Samuti kutsutakse nõupidamisest osa võtma ka põllumeeste keskseltsi ja asunikkuude ja riigirentnikkuude liidu esitajad. Selle uue korralduse järgi muutub karjatamiseks loaandmine tuntavalt selles mõttes, et sellest kutsutakse osa võtma kohalikkude elanikkude ja seltskondlikkude organisatsioonide esitajad. Nii et arvata võiks, et tulevikus vähenevad karjatamise kohta esiletoodud kaebused. Tegelikult ei saa seda korraldust läbi viia ühe aasta jooksul, seda võib ainult kuni kahe aasta jooksul läbi viia, sellepärast et karjatajate nimekirjade kokkuseadmine on pikaajaline töö. Aga igatahes on juba tänava võimalik karjatamise lubade väljaandmise peale kaevata vastavate asutuste kaudu ministeeriumi komisjoni, mis ei koosne ainult metsavalitsuse tegelastest.

Juhataja **R. Penno**: Palun arupärijaid teatada, kas on nad vastusega rahuldatud.

L. Johanson (stp), kohalt: Arupärijate nimel teatan, et meie Vabariigi Valitsuse vas-

tusega rahuldatud ei ole, ja teen ettepaneku, pidada läbirääkimised järgmisel arupärimiskoolesolekul.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

6. Vabariigi Valitsuse vastamine J. Vainu, O. Gustavson'i ja A. Kärneri arupärimisele Türi-Põltsamaa raudtee ehitamis- ja kasutamiseelarve kokkuseadmise asjus.

Teedeminister **A. Kerem**: Austatud Riigikogu liikmed! Käesolevas arupärimises tuuakse ette, nagu oleks teedeministeeriumi poolt kaks korda üks ja see sama kava, nimelt Türi-Põltsamaa raudtee majanduse kava kokku seatud ja selle eest siis ka eraisikutelt veel erimaksu võetud. Siin on nähtavasti arupärijad teataval määral väidavad arupärijad, nagu oleks juba 1925. aastal riigi eelarve puhul Riigikogule ette kantud nii Pärnu-Mustvee raudtee-ehitamise eelarve ja ehituskava, kui ka majanduskava. Siin on selles mõttes eksitud, et ehituskava oli tõesti terve raudtee peale valmis ja ka esitati Riigikogule, kuna aga majanduskava ulatus ainult Papiniidu-Lelle raudteeosa kohta, edasi aga Türist Mustveeni ja Põltsamaani ei ole ministeeriumil majanduskava kunagi kokku seatud olnud, arvesse võttes seda, et riigi majandusnõukogu kava järgi see raudtee sarnane on, mis esimeses järjekorras ehitamisele ei pidanud tulema. Teatud ringkond on ühe ministeeriumi eriteadlase poole pööranud eraviisil ja palunud teda majanduskava üles seada Türi-Põltsamaa raudtee kohta. Vastav ametnik on ka selle kava välja töötanud oma eraalgatusel ja väljaspool ametiaega. Nii et seda kava ei ole soovitanud mitte ministeerium, vaid see kava on vastava eriteadlase oma. Niisuguseid kavu on enamaltki valmistatud. Niipalju kui mul teada, on Saaremaa kohta 1921. a. ministeeriumi sama eriteadlase poolt erakokkuleppe alusel ja eraviisil vastav Saaremaa raudtee kava valmistatud.

Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes võin arupärimise lõpus ülesseatud küsimiste kohta järgmise vastuse anda.

1) Kas ja mispärast töötati teedeministeeriumi poolt üks ja sama kava kaks korda välja? Seda ei ole olnud.

2) Missugused kulud olid niisuguse kokkuseadmise juures? — Iseenesest ei võinud siis ka kulusid olla.

3) Missugustel alustel võetakse raudtee majanduskavade kokkuseadmise eest eraasutus-

telt tasu? — Ministerium ei ole eraasutustele kavu valmistanud ega neilt ka mingisugust tasu saanud.

4) Kas see tulu kantakse riigikassa arvele? Kui mingisugust tasu ei ole saadud, järelikult ei ole ka midagi riigikassa arvele kanda.

Juhataja R. Penno: Kas arupärijad on vastusega rahuldatud?

J. Vain (stp), kohalt: Jah, oleme vastusega rahul.

Juhataja R. Penno: Arupärijad teatavad, et nad vastusega rahuldatud on.

7. Piirituse ja alkohooliste jookide müügi seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **B. Oja** (loeb):

§ 1. Piirituse, viina, napside ja likööride müük siseriiklikuks tarviduseks on riigi ainuõigus. Müüki teostab riik oma ettevõttel või omavalitsuste, eraettevõtjate ja Göteborgi süsteemi alusel tegutsevate alkoholimüügi ühingute ladude ja kaupluste kaudu rahaministri poolt kinnitatud tingimustel.

Muude alkohooliste jookide müük sünnib sellekohastes seadustes ettenähtud korras.

M. Adamson (stp): Panen ette § 3. märkus 1. kustutada. Põhjendan seda sellega, et...

Juhataja R. Penno: Rkl. Adamson, meil on arutamisel praegu § 1.

M. Adamson (stp): § 1. kohta oleks mul niipalju öelda, et siin on nimetatud „siseriiklikuks tarviduseks“, kuna väljavedu on täiesti nimetatamata jäetud. Piirituse väljavedu on aga viimasel ajal üksikute piiritusekuningate käes, kes aga seda välja ei vea, vaid siseriiklikuks tarviduseks riiki tagasi toovad. Sellepärast teeksin ma ettepaneku, pärast sõnu „siseriiklikuks tarviduseks“ võtta sõnad „ja väljaveoks“.

Juhataja R. Penno: Ma palun ettepanek kirjalikult esitada. Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja B. Oja: Rkl. Adamson'i poolt on ettepanek tehtud, et sõna „väljaveoks“ sisse võetaks. See küsimus oli rahaasjanduse komisjonis arutamisel. Rahaasjanduse komisjon leidis, et käesolev seadus piirdub ainult siseriikliku müügi korraldamisega, kuna väljaveoks piiritusemüük oleks korraldatud teiste eriseadustega.

Juhataja R. Penno: Rkl. Adamson, ma saan Teie parandusest nii aru, et pärast sõnu „siseriiklikuks tarviduseks“ võtta sõnad „ja väljaveoks“.

Faktiliseks märkuseks on sõna aruandjal.

Aruandja B. Oja: Kui see parandus sisse võtta, siis see parandus ei täida oma ülesannet, sellepärast et käesolev seadus ei räägi midagi väljaveo korraldamisest. Väljaveo korraldus on ette nähtud aktsiisi seaduses. Kui meie selle paranduse siia sisse võtame, siis see ei korralda väljavedu. (M. Juhkam, töer: Rahaminister annab määruse!) Aktsiisi seadus on praegu väljaveo kohta maksev.

Juhataja R. Penno: Rkl. Adamson'i poolt on ettepanek, võtta § 1. teises reas pärast sõnu „siseriiklikuks tarviduseks“ sõnad „ja väljaveoks“. (H ä ä l e t a t a k s e.) Ettepaneku poolt on 27 häält, vastu 17 häält, seega on ettepanek vastu võetud. Hääletamisele tuleb § 1. ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 1 ühes parandusega vastu võetud.

Aruandja B. Oja (loeb):

„§ 2. Alkohoolisteks jookideks loetakse joogid, mis rohkem kui L¹/₂ mahuprotsenti etüülalkoholi sisaldavad“.

Siin on trükiviga sisse tulnud: 2. reas on „L¹/₂“ peab olema „L¹/₂“.

Juhataja R. Penno: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 2 vastu võetud.

Aruandja B. Oja (loeb):

§ 3. Piirituse ja alkohooliste jookide müük väljaviimiseks sünnib:

- 1) riiklikkudest ladudest ja kauplustest;
- 2) õlle-, napsi- ja liköörivabrikute ning veinitehaste keldritest;
- 3) omavalitsuste ja eraettevõtjate: a) piirituse ja viina tagavaraladudest ja kauplustest, b) napsi- ja likööriladudest ja kauplustest, c) marjaveiniladudest ja kauplustest, d) õlleladudest ja õllekauplustest;
- 4) Göteborgi süsteemi alusel tegutsevate alkoholimüügi ühingute müügikohtadest.

Märkus 1. Käesoleva paragrahvi p. 3. nimetatud kauplustel on luba ka muude kaupadega kaubelda.

Märkus 2. Napsi- ja liköörivabrikutest ja ladudest, õllefabrikutest ja ladudest, marjaveinitehastest ja ladudest on keelatud vähem kui 5 liitrit jooki korraga välja lasta. Aktsiisi

peavalitsusel on õigus sellest erandit teha riiklikkudes ladudes.

Märkus 3. Kohalikkudel omavalitsustel on eesõigus piirituse- ja viinamüüki oma kätte võtta rahaministri poolt kinnitatud tingimustel.

H. Martinson (tp): Siin paragrahvis on rida asutusi ette loetud, kellel on õigus joovastavate jookidega kaubelda. P. 3. käsitab eraettevõtjaid ja nende eraettevõtjate jaoks on juurde lisatud märkus 1, et käesolevas paragrahvis p. 3. nimetatud kauplustes on luba ka muude kaupadega kaubelda. Tähendab alkoholsete jookidega kauplemiskohtades on luba ka teiste kaupadega kaubelda, või teiste sõnadega: igas vürtspooes on luba alkoholsete jookidega kaubelda. Usun, et sellega vist ei võiks kuidagi rahul olla, kui joovastavaid jooke nii kergesti kättesaadavaks tehakse. Sellepärast teen ma ettepaneku: § 3. märkus 1. kustutada.

Järgmine märkus 2., milles ära määratakse, kuipalju võib kuskilt laest korraga alkoholiseid jooke välja anda, annab aktsiisi peavalitsusele õiguse, seda määra erakordselt vähendada, millega mina nõus ei saa olla. Kui on seadus, siis peab see kõigi kohta maksma, ja ei ole see õige, kui jäetakse kassiauk lahti, mille läbi võimalik on seadusest kõrvale hiilida. Teen sellepärast ettepaneku, § 3. märkus 2. viimane lause kustutada.

Juhataja **R. Penno**: Sõna on rkl. Kiivril. (H. Kiiver, as: Ei tarvita.) Rkl. Kiiver sõna ei tarvita.

L. Raudkepp (krst): § 3. 1. märkuses tuleb kohe ilmsiks tendents selles seaduses, millest ma eile rääkisin. Nimelt tahetakse anda võimalus, et laialatuslikult võidaks müüa alkoholiseid jooke. Et veel on teisi paragrahve olemas, millel samasugune märkus sees on, siis põhjendaksin siin oma ettepanekut, mille tegi ka rkl. Martinson, et märkus 1. kustutada. Ning järgmistel kordadel ei tahaks ma igakord sõna võtta ja teeksin seda üldiselt siin, et põhjendada, mispärast tuleks ikkagi hääletada selle poolt, et sarnane märkus, nagu 1. ja muud samasisulised paragrahvid kustutataks. Asi seisab nimelt selles, et need vaated, mis ette kanti eile härra Laarman'i poolt, on ikkagi ühekülgsed. Võiksime kindlad olla, et suur osa rahvast, loodame suurem osa, täiesti on ühel meelel, kui meie hääletame näiteks märkus I ja ka teiste sarnaste osade väljajätmise poolt. Pean oma kohuseks konstateerida ühte asjaolu, mis siin eile ilmsiks tuli. Nimelt nimetas härra Laarman, et kuukirjas „Eesti Naine“ olevat ühes numbris

avaldatud niisuguseid mõtteid, mis on pöörased. Härra Johanson'i ja ka teiste poolt tulid „Eesti Naise“ aadressil sarnased vahelhüüded, et nad on seda kirjutanud purjus peaga jne.

Minul ei ole ju siin tarvis kaitsta „Eesti Naise“ tublidust, seda teevad nad ise. Kui ma ei eksi, siis kuulub siia artikkel, kus proua Helmi Mäeloo ütleb: „Ei, härrad Riigikogu liikmed, meie oleme teid sinna valinud ja meie nõuame, et teie rahva seisukorraga rehkendate ehk järgmisel korral ei vali meie teid enam.“ (Vahelhüüded pahemalt ja paremalt poolt.) Ei „ärge unustage härrad Riigikogu liikmed, et meie ei ela mitte ainult enestele, vaid et meie elame tulevastele põlvkondadele ja sellepärast peame teadma, et rahva jõud ja tervis, mida täna oma raha eest maha müüme, ei ole homme tagasiostetav.“ — „Eesti Naine“ nr. 3, 1927. a. — Kui härra Laarman ja mõned vahelhüüdjad tähendasid, et Eesti naised on seda purjus peaga kirjutanud, ja kui härra Laarman arvab, et need sõnad „Eesti Naises“ olid tema pahameele põhjuseks, siis ei või enesele enam suuremat vaesusetunnistust anda, kui seda härra Laarman on teinud.

Juhataja **R. Penno**: Kõneleja, ma ei saa aru, kuidas Teie kõne § 3. ühenduses seisab.

L. Raudkepp (krst): Ma põhjendasin, missugusel põhjusel see märkus välja jätta.

Edasi. Kuna mina eile kaitsesin alkoholsete jookide müügi piiramist, tähendades selle märkus 1. sisu peale, siis pean veel rohkem põhjendama neid motiive, mille alusel ma pean esimese märkuse vastu olema. Kui antakse luba, et kõik vürtspood võivad müüa alkoholiseid jooke, siis loome teatud mõttes traditsiooni, mis ikka rohkem ja rohkem mõju avaldab ja millest pärast väga raske on lahti saada. Meil on ka veel teine traditsioon, mis sakslaste poolt üles võetud, eriti nende poolt, kes oma „burshi“ traditsioonis Tartus üles käsvanud. See mängib suurt osa ka Saksa ajalehtede artiklites, nimelt ei saa „Revaler Bote“ aru sellest, kui välja astutakse rahva tervise ja tõu tugevuse eest. (L. Johanson, stp: Muretsege enne selle tõu eest ja rääkige siis.) Neile võiks soovitada, et nad läheksid kuulama õpetaja Valtrit Oleviste kirikus, kes neile võib paremat seletust anda, kui mina seda siit Riigikogu kõnetoolilt teha saan.

Edasi on selle poolt ka „Päevaleht“, et rohkem oleks alkoholi jookide müügikohti. Vist on ka härra Laarman mures alkoholi vähesuse pärast. (Aruandja B. Oja: Kellele Teie

räägite, härra Laarman'i pole siingi.) Just „Päevaleht“ armastab vastu võtta naisuguseid kuulutusi, kus eriti pakutakse alkoholiseid jooke. Sellele tähendatakse ka kuukirjas „Eesti Naine“ nr. 3. Ja lõpuks võin ma teatud rahuldustunnet avaldada, et nähtavasti kõige rohkem arusaamist nende rahva põhjendatud nõuete vastu ja ütleme Eesti pere kasvataja, Eesti naise nõuete vastu on tööerakonnal ja ka asunikudel — ma võin seda rõõmuga konstateerida. (A. Anderkopp, tões: Kes Teid meie eestkostjaks on palunud?) Ma ei taha eestkostja olla, kuid ma tohin ju ometi oma rõõmu selle kohta avaldada. Sotsialistid on aga väga loiud selles küsimuses, on ju härra Johanson palju hääletanud härra Anniko ettepanekute vastu.

A. Tõllassepp (rhv): § 3-da märkus 1. tahab anda õige laiad võimalused alkoholsete jookide müügikohtade avamiseks. Siin on ette nähtud võimalus, et iga kauplus võib ka muude kaupadega kaubelda peale alkoholi. Siin tähendati juba, et sarnasel korral on loota, et ka vürtspoodides hakatakse õlut, veini ja viina müüma. Ma arvan aga veel rohkem, mitte ainult vürtspoed, vaid ka piimapoed võivad neid jooke väga hästi müüa, on ju seaduse järgi neile see võimalus antud. Niisama võivad seda teha ka riideärid ja mõned teised ärid. Sellepärast oleks § 3-da märkus 1. vastu võtmatu. Siin on tehtud ettepanek, see märkus täiesti kustutada, kuid ma kardan, et see ettepanek ei lähe läbi, ja selleks korraks, kui see ettepanek ei leia tarvilikku poolehoidu, paneksin ette märkus 1. vastu võtta järgmisel kujul: „Käesoleva paragrahvi punkt 3. nimetatud esimese ja teise järgu kauplustel on luba ka muude kaupadega kaubelda“.

M. Adamson (stp): § 3. märkus 1. ümber keerlesid vaidlused ka komisjonis. See märkus läks ühe häälega läbi, kuid peab ütleva, et see siiski kaunis vigane märkus on. On öeldud, et piirituse- ja alkoholsete jookide müük väljaviimiseks sünnib kõigist tagavaraladudest, nii piirituse- kui ka likööri- ja marjaveiniladudest ja -kauplustest. Täheb, selle märkuse järgi avaneb võimalus kaubelda neis ladudes ka muude ainetega ja kaupadega. Nõnda et see märkus võimaldab ükskõik missugusest kauplusest, kus kaubeldakse mitmesuguste kaupadega, alkoholi saada ja võimaldab alkoholimüüki seal üleval pidada, kus seda üldse võimalik ei ole üleval pidada ta vähesuse tõttu.

Ma tean palju alevaid, kus piiritusepood on ainult vaheuksega suletud. Kui aga vürtspoodi minna, siis on seal välisuks kinni, aga tagauks on siiski lahti ja sealt võib igal ajal piiritust

ja viina saada. (A. Anderkopp, tões: Kes kaotab selle läbi on kroonu ja omavalitsus.) See märkus võimaldab ainult alkoholi müügiastutuste võrku laiendada, ja ühtlasi tekib mulje, nagu kuuluks alkohol teiste tarbeainete hulka. Selle juures on Göteborgi süsteemi alusel tegutsevates alkoholi müügikohtades muude kaupadega kauplemine keelatud. Kuna aga Göteborgi süsteem ei ole üldse mõeldav, et muude ainetega ei kaubelda, siis teen ma ettepaneku, § 3. p. 4. võtta järgmiselt: „Göteborgi süsteemi alusel tegutsevate alkoholimüügi ühingute müügikohtades on luba ka muude kaupadega kaubelda.“ Ühtlasi võib kustutada märkus 1., sest kui jääb luba ka muude kaupadega kaubelda, siis on see ebamäärane. Märkus tuleks ümber töötada, nii et ta ära ütleks, missuguse paragrahvi osa kohta see õieti maksev on, praegu on aga see maksev ka piirituse-, likööri- ja õlleladude kohta. See on täiesti vastu võtmatu. Ühtlasi võib kustutada märkus 1., sest kui jääb luba ka muude kaupadega kaubelda, siis on see ebamäärane.

Märkus tuleks ümber töötada nii, et ta ära ütleks, missuguse paragrahvi osa kohta see maksev on jne.

L. Johanson (stp): Austatud Riigikogu liikmed! Meie karskuseaade on leidnud uue pooldaja ja uue „suurkandja“. See ilmus käesoleva paragrahvi juures. See „suurkandja“ on härra Raudkepp, kes on nähtavasti peegasuse seljast alla roninud ja hakanud naisuguste küsimustega tegemist tegema, nagu seda on karskus ja tõutervendus. Need on õrnad küsimused ja kui üks õrn süda ja õrn hing siin omale tegevuse leiab, siis tuleb rõõmustada. Aga sellejuures ei tohi katsuda asju nii kujutada, nagu need tõepoolest olnud ei ole. Kui härra Laarman eile siin tsiteeris „Eesti Naist“, siis ei mõelnud härra Laarman siin füüsilist isikut, nagu härra Raudkepp oma kalduvustega sellest aru on saanud. (L. R a u d k e p i, k r s t v a h e l h ü ü e.) Lugege ometi lehest, seal leiate, et „Eesti Naine“ on pandud jutumärkide vahele, ja kui Teie kõnelesite magister Loorits'a grammatikast, siis peaks Teil teada olema, et suure tähega ei kirjutata Eesti naist. Härra Laarman tsiteeris, et rahaasjanduse komisjon olevat selle seaduseelnõu sellepärast vastu võtnud, et seal olevat komisjoni enamus alkoholist huvitatud. Sellest tuli nii aru saada. Siis ütlesin selle peale, see „Eesti Naine“, kes nii arvab, oli vahest purjus. Vaadake, niiviisi, nagu „Eesti Naine“ kirjutab, Riigikogu komisjoni kohta öelda ei tohi. Selle vastu peaksite siin üles astuma, naisugust asja ei tohi lubada!

Mis puutub Teie tänuavaldusse minu aadressil, et mina olevat härra Anniko ettepanekute poolt hääletanud, siis pean ütleva, et just härra Anniko terve rea minu ettepanekute poolt on hääletanud.

Mis puutub karskusesse ja tõutervendusse, mida armastate alati ette tuua, siis ei ole see muud kui õones paatos, mis on seest tühi. Sarnaselt Teie tõugu ei tervenda, samuti nagu ka karskust sellega ei edenda! Kui sotsiaalseaduste arutamisel siia kõnetooli tulete, siis ironiseerite, et hoolekande seadusega vaestelaste jalge eest tahetakse kive ära veeretada. Need suured „aatevõitlejad“ tulevad siia ja ütlevad, kui on palgaküsimus arutusel, et töölised tehku rohkem tööd, et ei ole tööpuudust, ajavad omale rinna ette ja kõnelevad nende seaduste vastu. Karskusel on kaks külge olemas: üks kõlblik ja teine sotsiaalne külge. Mõlemilt seisukohalt võib selle pahe vastu võidelda, aga need teie suured karskuseaate võitlejad näevad ainult kõlblikku külge, mida neil tuleks vast kõigepealt enese juures käsile võtta. Mul ei tarvitse silmi tegema hakata „Eesti Naistele“, kas või füüsilistele Eesti naistele. Kui Teie seda teete, siis — Teie olete juba jõudnud sarnasesse easse, mida kutsutakse teiseks nooruseks. (N a e r.) Kui sel ajal silmi tehakse Eesti naistele, siis võin samasuguse paralleeli tõmmata, mida tegi see Eesti naine Eesti Riigikogu komisjoni enamuse kohta, nimelt, et ka seal on isiklikud huvid kaaluvad.

Juhataja **R. Penno**: Faktiliseks märkuseks on sõna rkl. Raudkepil.

L. Raudkepp (krst): Härra Johanson eksib, kui tema arvab, et mina nende hulgas olen, kes sotsiaalseaduste arutamisel on seaduse kohta pilkamist lasknud langeda. Sotsiaalseaduste kohta ei ole langenud pilkamist ei minu ega ka kristliku rahvaerakonna rühma suust. (J. V a i n, stp: Aga hääletamisel? — L. J o h a n s o n, stp: M i k s e i o l e l) Pilkamist mingisugust ei ole kuulda olnud, hääletamine on aga igati vaba. Ka ei ole meil mingisuguseid ametlikke sidemeid karskuseliiduga, nagu need on olemas sotsialistidel. Mina arutan asja ainult oma terve mõistusega, ja minu kohta ei käi härra Johanson'i seletus, kes aru ei saa, kas „Eesti Naine“ on füüsiline või juriidiline isik, ja kes arvab, et seal olevat mõtted segi läinud.

Rahaminister **L. Sepp**: Väga austatud Riigikogu liikmed! Mina pean härra rkl. Tõllassepa ettepaneku vastu vaidlema. Seal on parandus, et ainult I ja II järgu kaup-

lused, mis ühtlasi alkoholiseid jooke müüvad, võivad ka teisi kaupu müüa, III järgu kauplused võivad müüa ainult õlut. Sellega oleks härra Tõllassepa ettepanek ainult soodustus I ja II järgu kauplustele, kes viina ja teisi kangemaid jooke müüvad, andes neile võimaluse ka muid kaupu müüa, kuid III järgu kauplused, kellel niikuinii väike läbimüük, ja kes tohivad müüa ainult kõige nõrgemat jooki — õlut, ei tohiks teisi kaupu müüa. See on igatahes põhjendamatult ettepanek, pealegi sihitud just nõrga joogi müügivõimaluse vastu, soodustades kangete jookide müüki. (J. V a i n, stp: Aga kuidas on lugu lahtiolekuga jaga?) Seda võib ju teistviisi reguleerida, võib määrata, et teatavast tunnist alkoholsete jookidega enam kaubelda ei või. Rkl. Tõllassepa ettepaneku vastu mina vaidlen ja panen ette, vastu võtta see paragrahv nii, nagu komisjon ette pannud.

A. Tõllassepp (rhy): Ma oleksin härra rahaministri ettepanekuga täiesti nõus, kui rahaminister annaks kindlustuse, et kui avatakse vürtspoodides õllemüük, et sellega siis viinamüük väheneks. Ma kardan aga, et seda ei sünni. (Aruandja B. Oja: See on ju väljaviimiseks, mitte seesjoomiseks.) See on ükskõik. Kätte saadakse seda niikuinii igal teel. Sellepärast ei leia ma põhjust tagasi võtta oma ettepanekut, ja ei ole õige, nagu tahetakse sellega takistusi teha nõrgemate jookide müümiseks, et siis kangemaid jooke rohkem joodaks.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Martinson'ilt on ettepanek, § 3. märkus 2. viimane lõige kustutada. Kuna märkus 2. ainult üks lõige on, siis ei tule see ettepanek hääletamisele. Rkl. Martinson'ilt on ettepanek, § 3. märkus 1. kustutada. Rkl. Tõllassepalt on ettepanek, § 3. märkus 1. vastu võtta järgmisel kujul: „Märkus 1. Käesoleva paragrahvi p. 3. nimetatud esimese ja teise järgu kauplustel on luba ka muude kaupadega kaubelda.“

Rkl. Adamson'ilt on ettepanek: „§ 3. p. 4 võtta: Göteborgi süsteemi alusel tegutsevate alkoholimüügi ühingute müügikohtades on luba ka muude kaupadega kaubelda.“

Rkl. Adamson'ilt on ettepanek, § 3. märkus 1 kustutada. See ettepanek on ühine rkl. Martinson'i ettepanekuga.

Rkl. Martinson on oma esimest ettepanekut parandanud, nüüd kõlab see järgmiselt: „§ 3. märkus 2. viimane lause kustutada“.

Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **B. Oja**: Niihästi rkl. Adamson'i kui ka rkl. Martinson'i poolt tehtud

parandused käivad enamas osas § 3. märkus 1. kohta. Need härrad vaidlevad vastu sellele, et kauplused, mis kauplevad alkoholsete jookidega, ei tohiks kaubelda teiste ainetega. Rkl. Adamson on arvamisel, et Göteborgi süsteemi alusel töötavate alkoholimüügi ühingute müügikohtades võib kaubelda teiste ainetega. (V a h e l h ü ü e p a h e m a l t p o o l t : P r a e g u o n s e e v ä l j a j ä e t u d .) Kui märkus sisse jääb, siis jääb ka see. Ma juhiksin sellele tähelepanu, et kauplustes, kus alkoholiga kaubeldakse, sama ka Göteborgi süsteemi alusel tegutsevate alkoholimüügi ühingute müügikohtades võib ka teiste ainetega kaubelda. On arusaadav, et neis ei hakata müüma sitsi või tallanahka, vaid iseenesest mõistetavalt toiduaineid. Meil Tallinnas on sarnased kauplused, kus alkoholi müüakse kinnistes pudelites, paremateks toiduainetekauplusteks, ja siinkohal räägitaksegi väljaviimisest kinnistes pudelites. Teie tõstate oma parandus-ettepanekuga Göteborgi süsteemi alusel töötavate ühingute välja. Ei maksaks niisuguste ettepanekutega tulla, millel tõelikku alust ei ole. (M. Adamson, stp: Milleks nad eraldatud on?) Nad ei ole eraldatud, paragrahvi märkus 1. käib kõigi kohta. (M. Adamson, stp: Milleks nad välja on jäänud?) See on Teie isiklik arusaamine. Märkus 1. käib kõigi kohta, nii Göteborgi süsteemi alusel töötavate ühingute kui ka teiste kohta. (M. Adamson, stp: Siin on § 3. p. p. 3. ja 4. väljas.) Kui teeksite ettepaneku, et võtta sisse p. p. 3. ja 4., siis see on arusaadav, aga Teie praegusel ettepanekul ei ole tõelikku alust.

Mis puutub härra Tõllassepa ettepanekusse, siis jääb mulle arusaamatuks, milleks tahetakse kangematele jookidele anda rohkem eesõigusi kui nõrgematele jookidele. Mina arvan, ja karskuseseltsid on samal arvamisel, et ikkagi tuleb nõrgematele jookidele anda vähemalt niisama palju müügi võimalusi, kui kangetel jookidel on. Kui seda tahetakse läbi viia, et alkoholsete jookide müügi õigus väljaviimiseks oleks esimese- ja teisejärgu kauplustel, kes teiste kaupadega kauplevad, kuna teistel kauplustel näiteks õllemüümist väljaviimiseks ei lubata, siis sellega soodustate kangemate jookide müümist, kuna nõrgemate jookide müümisele takistusi tehakse või raskemaid tingimusi ette seatakse.

Mis puutub rkl. Martinson'i ettepanekusse, et § 3. märkus 2. viimane lause kustutada, siis on küsimus siin niisugustest alkoholi väljandmise oludest, kust harilikult soodustatud tingimustel piiritust antakse, näiteks arstidele, haigemajadele jne. Ainult neil kordadel võib seda märkust tarvitada. Arstid ei võta mitte

korraga kuu tarvitamiseks piiritust 5 liitrit vaid vähem. (H. Kiiver, as: Mis jaoks?) Mina arvan, Teil peaks väga hästi teada olema, milleks piiritust arstidele välja antakse. Neil on piiritust tarvis näiteks ka käepesemiseks. Sarnaseks tarvitamiseks ei anta neile aga mitte 5 liitrit välja, vaid palju väiksemal määral ja odavama hinnaga kui harilikudest avalikkudest müügikohtadest. Kui see võimalus tahetakse ära võtta, siis seega tõesti midagi kätte ei saada, vaid tekiks ainult niisugune olukord, et arstid peaksid suurema kvantumi piiritust korraga välja ostma. Seaduses on küll norm, et aktsiisi peavalitsusel on õigus piiritust välja anda vähemal määral kui 5 liitrit, aga teie ei kujuta vist enesele ette, et keegi edasimüümiseks läheks vähem kui 5 liitrit piiritust tooma. § 3-da märkus teise lõpulause sihiks ei ole soodustada suuremat joomist, vaid sellel on puht-tehniline tarvidus. Sellepärast vaidlen kõigi ettepanekute vastu ja komisjoni nimel ei ühine ühegi ettepanekuga.

Juhataja R. Penno: Hääletamise korra kohta teatan, et kavatsen hääletamisele panna kõigepealt rkl. Martinson'i ettepaneku ning sellega ühte langeva rkl. Adamson'i ettepaneku, märkus 1. kustutada. Kui see ettepanek vastu võetakse, siis langeb ära tarvidus, hääletada rkl. Tõllassepa ettepanekut. Edasi tuleks hääletamisele rkl. Adamson'i ettepanek § 3. p. 4. kohta. Selle hääletamise korra vastu ei vaielda. Asun hääletamisele. Hääletamisele tuleb rkl. Martinson'i ja Adamson'i ühine ettepanek — märkus 1 kustutada. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Tõllassepa ettepanek, märkus 1. võtta järgmiselt: „Märkus 1. Käesoleva paragrahvi p. 3. nimetatud esimese ja teise järgu kauplustel on luba ka muude kaupadega kaubelda.“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Martinson'i ettepanek, § 3. märkus 2. viimane lause kustutada, mis käib järgmiselt: „Aktsiisi peavalitsusel on õigus sellest erandit teha riiklikkudes ladudes.“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. (H ü ü d e d : L u g e d a !) (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 23 häält, vastu 32 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Adamson'i ettepanek: „§ 3. p. 4 võtta: Göteborgi süsteemi alusel tegutsevate alkoholimüügi ühingute müügikohtades on luba ka muude kaupadega

kaubelda.“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb § 3 ettekantud kujul, sest kõik parandused on tagasi lükatud. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 3 vastu võetud.

Aruandja B. Oja (loeb):

§ 4. §§ 3., 32. ja 35. tähendatud müügikohtadest avatakse riiklikud (§ 3 p. 1) aktsiisi peavalitsuse korraldusel, teised aga sama peavalitsuse loaga, kokkuleppel politsei peavalitsusega.

H. Kiiver (as): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kui vaadata § 4-dat ja sellele järgnevat paragrahve viendat ja kuuendat, siis näeme, et neist paragrahvidest ja kogu seaduseelnõust käib punase joonena läbi põhimõte, et omavalitsusi sellele alkoholsete jookide müügiseadusele palju kaasa rääkida lasta ei tohi. Nähtavasti on valitsenud selle seaduseelnõu kokkuseadmise juures põhimõte, et keskvalitsuse ametnikud tunnevad rohkem kohalikke olusid ja rahva nõudeid kui rahva enese poolt valitud omavalitsused. Otsustamine selle küsimuse üle on Riigikogu asi, kuid ma tahaksin tähendada, et üheks kujukamaks motiiviks selle asja otsustamise juures võiks olla see, kuidas ajalehtedes umbes paar aastat tagasi kirjutati, et see ja see salaviinagakauplejate protsess on aegunud ühe asutuse mitte tähtajast kinni pidamise tõttu. Kui palju see asutus süüdi oli, seda mina ei tea, vaid ma toon ette, et paar aastat tagasi ajalehed otse kubisesid niisugustest teadaannetest.

Kui vaatame § 4-dat, siis näeme, et alkoholsete jookidega kauplejate hulgas, mis ette nähtud § 3-das, on ka eraettevõtjate kauplused ja nende eraettevõtjate kaupluste kohta ei ole omavalitsustel sõnagi kaasa rääkida, sest need kauplused, mille kohta omavalitsustel sõna kaasa rääkida, on kõik § 5-das üles loetud. (Aruandja B. Oja: Kust Teie selle võtate?) Seda näitab § 6-da tekst. Mina igatahes ei saa selle korruga leppida, et omavalitsustel eraettevõtjate kohta midagi õigust öelda ei ole, ja sellepärast esinen vastava ettepanekuga. Ma teen selle kui sissejuhatava ettepaneku, sest päris ettepanek võib tulla alles § 6-da juures. Et mitte paragrahvid vastuollu ei satuks, teen § 4-da juurde paranduse: § 4-da lõppu võtta sõnad „§ 6. ettenähtud korras“. § 6-da juurde kavatsen teha ettepaneku, et eraettevõtjatele alkoholsete jookidega kauplemiseks on tarvis omavalitsuste luba. (Aruandja B. Oja: See on lahtisest ustest sisse murd-

mine.) Härra aruandja ütleb, et see on lahtisest ustest sisse murdmine, ja sedasama tähendasid ka mõned rahaasjanduse komisjoni liikmed. Kuid kui lähemalt vaadata § 6-dat, siis näeme, et omavalitsused võivad kaasa rääkida ainult neile müügikohtadele loaandmise juures, mis § 5-das üles loetud. § 5. ei ole üht sõna öeldud nende eraettevõtete ja väikeste viinakaupluste kohta. § 5. ette loetud viinamüügi asutuste kohta on omavalitsusel sõna rääkida, kuid § 5. ei ole üht sõna viinakaupluste kohta. (Aruandja B. Oja: Sellepärast, et see on omavalitsuse oma käes.) Aga eelmises, § 3. loetakse üles kõik eraettevõtjate piirituse- ja viinakauplused. Viinakauplus ei ole mingisugune selts ega ei ole ka mingisugune asutus, vaid on lihtne viinakauplus. Ja et paragrahvid üksteisega vastuollu ei satuks — teen ettepaneku, paragrahvi lõppu võtta: „§ 6. ettenähtud korras.“

M. Adamson (stp): Mina täiendaksin eelkõnelejat ja teeksin ka sellekohase ettepaneku, lisada selle paragrahvi lõppu; „... vastavate omavalitsuste esituskogude nõusolekul.“ Käesolev paragrahv tahab võimaldada aktsiisi peavalitsusele alkoholsete jookide müügikohti ise avada või avada lubada, küsimata kohaliku omavalitsuse arvamist, kellel küll §§ 12. ja 13. järgi keeluõigus jääb. Kuid milleks avada joogikohti ja neid hiljem keelama hakata, kui omavalitsused juba ette nende kohta ei taval seisukohal on, või eitavaale seisukohale asuvad. Meie näeme, et aktsiisi peavalitsusel majanduslikkudest põhimõtetest välja minnes kahtlemata õigus on suurel määral seda kasutada, ja ta tingimata seda ka teeb. (M. Juham, tõer: On juba teinud.) Väga õige, meil on väga piltlikult ees Palamuse sündmus, kus peale suruti viinapood, kus ka muude ainetega kaubeldi, nii et sarnaseid juhtumisi üles lugeda on asjata. Kuid nad on tingimata olemas.

A. Anderkopp (tõer): Austatud Riigikogu liikmed! Mina võtsin lühidalt sõna, et vaadelda härra Kiivri ettepanekut § 4. juurde. Kõigepealt põhimõttelikult seisukohalt. Härra Kiiver tähendas, et teistsugune vaade, kui tema oma, omavalitsuste õiguste piiramine oleks. Seda ei saa aga siin seletada. Meil on terve rida keskasutuste funktsioone, ja kui nüüd need siin omavalitsuste kätte ei lähe, siis ei saa öelda, et see siis omavalitsuse võimu piiramine on. Tegelikult on olukord hoopis teine. Ma tooksin mõne näite ette, mis selgelt kõneleb, kuhu jõutakse, kui niisuguste küsimuste korraldamine ainuüksi omavalitsuste kätte jäetakse. Ühes kohas, see on

Põhja-Eestis, on üks väikene suvitiskoht, kus kuurhaus olemas. Tunnen isiklikult seal-seid olusid hästi, omanik tahtis saada ainult ölle ja kergete veinide müümise luba, mitte rohkem, sest muu ei vasta selle inimese enese arusaamisele. Ja seal nõudis omavalitsus tema käest aasta maksu 300.000. Võite enesele ette kujutada, väike suvitiskoht, kus maksimum 30—40 perekonda suvitamas käib, kust võib seal inimene selle raha teenida. Peale selle 300.000 tulevad ju siis veel igasugused riigimaksud, tulumaksud, jne., mida katma peab 2—3 kuu suvituseaja tuludega. See omanik ütles muidugi ära, ja mis tagajärg sellel siis on? Tagajärg on see, et umbes kolmes kohas seal samas läheduses on tekkinud altkäe viinamüümise kohad, mis on rikkunud inimesi ja ametnikke. See nähtus on sarnase korra juures paratamata. Aga see on ainult pool häda, teine häda on lõunapool, millest täna eraviisil räägiti. Seal on kolm valda, kaks valda olid otsuse teinud, et nad ei luba viinamüüki, kuna kolmas vald viinamüügi lubas. Ja mis tõi see vallale? Vald tegi ühe valla piiri äärde ühe viinapoe, teise teise piiri äärde ja kauples mõlemi valla rahvale ning kasu sai üksi. Esimene juhtumine näitab väga selgesti, kuidas riik ja omavalitsus on oma tulu kaotanud, teine juhtumine seda, kuidas omavalitsuse kulust mööda minnakse. (A. Tõllassepp, rhv: Seda on aktsiisi peavalitsus ka teinud.) No jah, see ettepanek, mis härra Kiivri poolt on tehtud § 4. juures, lõhub selle süsteemi nüüd täielikult ära. Ma saan aru, kui tahetakse süsteemi kindlustada, siis antagu loaandmine kõrgema omavalitsuse üksuse kätte, mitte aga valla omavalitsusele. (V. M a a k e r, as: Tulevikus hakkab aktsiisi peavalitsus seda tegema.) Siin on öeldud: kohalikud vallavolikogud ja alevivolikogud. (V a h e l h ü ü e.) Härra Kiivri ettepanekuga läheme tee peale välja, kus riik ja omavalitsused palju kaotavad, teiselt poolt aga erasikud korrumpeerivad riiki ja lähevad oma tulu peale välja. Ja sellepärast ei saa ma toetada härra Kiivri ettepanekut.

H. Kiiver (as): Ma arvan, et meie räägime lugupeetud rkl. härra Anderkopp'iga kumbki kahest isejast. Härra Anderkopp tõi ette juhtumise — ma tean ka seda juhtumist — 300.000-margalisest maksust. Ma sain sellest asjast nii aru; kui meie vaatame tervet seda seadust, siis loa annab aktsiisi peavalitsus, aga ta ei saa seda luba muidu anda, kui omavalitsuselt nõusolek on. Aga nõusoleku eest ei saa 300.000 marka maksu. (A r u a n d j a B. O j a: Aga just nii ta on. — J. M ü r k, mo: E g a a k t s i i s m a k s u

e i m ä ä r a.) Selle avalduse peale, mida härra aruandja siin praegu tegi, tunnen ma kui omavalitsuse tegelane ennast haavatud olema. Ma sain sellest ütelsest aru nii, et see on maskeeritud altkäemaks: ma tõendan, et seda olnud ei ole. (A r u a n d j a B. O j a: Ma võin Teile fakte ette tuua, kui paljusoovitte.) Aga kui see ka nii oleks, mida ma ei usu, siis läheb see omavalitsuse kaudu üldsuse kasuks, ja kas võib härra Oja teada, et aktsiisi valitsus seda ei tee. Ja siis läheb see altkäemaks ühe isiku tasku. (A r u a n d j a B. O j a: T õ e n d a g e, e t s e d a t e i n u d o n a k t s i i s i v a l i t s u s, m i n a t õ e n d a n, e t o m a v a l i t s u s o n s e d a t e i n u d.) Ma ütlen, kui seda omavalitsuse kohta öeldakse, siis võib seda teiste kohta samuti oletada. (S a g e d a s e d v a h e l h ü ü d e d.) Kuigi omavalitsused seda saavad, Teie sõnade kohaselt, siis on see omavalitsuse sissetulek, mis läheb üldsuse kasuks.

A. Schulbach (töer); Vaidlused selle paragrahvi juures on väga huvitavad selles mõttes, et nad avaldavad tendentsi, mille poole käesoleva seaduseelnõuga tahetakse püüda. Mulle tundub, mõnel eelkõnelejatest on arvamised, et alkoholi müügikohtade võrk, mida kohalikud omavalitsused lubavad avada, saab liiga sõre, liiga harv, ja sellepärast peab olema ühel asutusel riigis õigus seda võrku tihedamaks teha, et rahvas sellest kallist joogist kuskil ilma ei jääks.

See tuli nähtavale eriti § 3. märkus 2. juures, kus härra Martinson tegi ettepaneku, märkuse lõpulause kustutada, et aktsiisi peavalitsusel ei oleks õigust erandit teha riiklikkudes ladudes. Kuna see parandus tagasi lükati, sellega ütles Riigikogu enamus kindlasti, et ta tahab piiri panna omavalitsuste püüetele, kui need tahavad tõket teha alkoholsete jookide liigtarvitamisele. Kui nüüd kuskil kohalik omavalitsus alkoholi keelu maksma paneb, siis on riigivõimu esitajal, aktsiisi peavalitsusel, alati õigus seal piirkonnas oma ladu avada. Ja kohaliku omavalitsusel ei ole mingisugust õigust seile kohta oma keelusõna öelda. Omavalitsuse poolt vastuvõetud keeluseadus maksab, aga aktsiisivalitsusel on õigus ladusid avada, ja neid alkoholsete jooke kas või poole liitri kaupa müüa! Min see muud on kui rahva rahulolematuse ülesäsitamine petlikkude õiguste andmisega. Kui kaugele niisuguse jõhkra omavalitsuste õiguste piiramistega minnakse, seda näitab § 6, kus räägitakse, et alkoholsete jookide müügi avamiseks restoranis peab olema kohaliku omavalitsuse luba, kuna teine lõige näitab, et näituste ja pidude einelaudadele alkoholsete jookide müügiluba annab tarviduse

korral aktsiisi peavalitsus politsei peavalitsuse nõusolekul, kuna kohalikust omavalitsusest pole enam juttugi. Kujutage ette, et kuskil, ütleme Ruhno saarel, tahetakse rahvapidu toime panna, kus kavatsetakse ka joovastavaid jooke müüa; selle küsimuse otsustavad politsei- ja aktsiisi peavalitsused Tallinnas, kes midagi sellest ei tarvitse teada, missugused kohalikud olud on, kuna aga kohalikul omavalitsusel õigust ei ole kaasa rääkida. Ma arvan, et kohaliku omavalitsuse õiguste kärpimises kaugemale minna ei või, kui see, mida käesolevas eelnõus on esitatud. Kui seda aga teha tahetakse, siis tehtagu vähemalt kindla süsteemi järgi, aga mitte petlikkude lubaduste andmisega, jättes kõik õigused tegelikult aktsiisi peavalitsuse kätte. Selles mõttes toetan täiesti rkl. Kiivri ettepanekut.

Juhataja R. Penno: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja B. Oja: Käesoleva paragrahvi arutamisel tekib ettepaneku tegijate kui ka toetajate vahel arvamine, et iga paragrahv peab ühte ja sama kõnelema. Kui ühes ei ole seda ette nähtud, mida teine ära ütleb, siis on niüelda tuli lakas.

Kui arvatakse, et käesolev seadus omavalitsustele mingisugust õigust ei anna, siis ma juhin Riigikogu liikmete tähelepanu §§ 12. ja 13. peale, kus omavalitsustele täielik keeluõigus on antud. (H. Anniko, krst: Ladude kohta ei ole.) Ladudes ei ole õigust müüa. Siin on suur vahe, üks asi, kus midagi alal hoitakse ja teine, kus midagi müüakse. (H. Anniko, krst: Ladudest võib ju müüa.) Kellele müüa? (Vahelhüüe: Igaühel!) Ma soovitan rkl. Maaker'ile minna ja osta alkoholi kuskilt ladust. Ma ütlen, Teie ei saa, vaid Teil peab edasimüügi luba olema. Ainult siis saate osta, eriti riiklikkudest ladudest. Neist ladudest võime veel teiste paragrahvide juures rääkida. Ma juhin Riigikogu liikmete tähelepanu sellele, et § 4. räägitakse neist paragrahvidest, mille järgi korraldatakse piirituse ja alkoholsete jookide müüki väljaviimiseks. Kust piiritust ja alkoholset jooki välja viiakse, seal peavad neil selleks omavalitsuse poolt load olema. Siin on isesugune süsteemi puudus. Minu teada ei ole ühelgi kauplusel, kus seesjoomine lubatud, luba väljaviimiseks.

Ma tähendaksin rkl. Kiivri ettepaneku kohta, et kui arvatakse, et on tarvis omavalitsust korrumppeerida ja korrupsiooni süvendada, siis võib olla on õigus see, mida härra Kiiver ütleb, et omavalitsusele tuleb võimalus anda altkäemaksu võtta. (Vahelhüüe: Pole

sed a ö e l d u d.) See oli just Teie ütetus. Kui härra Kiiver ütleb, et omavalitsusele tuleb altkäemaksu anda selleks, et see läheb ühiskonna kasuks, siis on see vist Teie omavalitsuse probleem. Komisjoni nimel ei ühine. (Vahelhüüe keskelt.) Ma olen päris objektiivne. Vaadake stenogrammid läbi. Ma kuulsin samuti, nagu Teie.

Juhataja R. Penno: Rkl. Kiivriilt on ettepanek, § 4. lõppu võtta sõnad: „§ 6. ettenähtud korras.“ Rkl. Adamson'ilt on ettepanek, § 4. juurde lisada lõppu: „vastavate omavalitsuste esituskogude nõusolekul“. Kas rkl. Adamson teeb selle ettepaneku sel puhul, kui rkl. Kiivri ettepanek vastu võetakse, või tagasi lükatakse? (M. Adamson, stp: Sel puhul, kui tagasi lükatakse.) Hääletamise korra järgi soovitakse, et rkl. Adamson'i ettepanek tuleks enne hääletamisele. Asun rkl. Adamson'i ettepaneku hääletamisele, § 4. juurde lisada lõppu; „vastavate omavalitsuste esituskogude nõusolekul“. (Häälätatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Häälätamisele tuleb rkl. Kiivri ettepanek. (Häälätatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Häälätamisele tuleb § 4 komisjoni poolt esitatud kujul. (Häälätatakse.) Nähtava enamusega on § 4 vastu võetud.

Aruandja B. Oja (loeb):

§ 5. Alkoholiliste jookide müügi luba võib anda restoranidele, asutustele, seltsidele, klubidele, Göteborgi süsteemi alusel tegutsevatele alkoholimüügi ühingute restoranidele, välismaa vahet sõitvate laevade einelaudadele ja rahvusvahelistele vagunitele kõikide alkoholiliste jookide või ainult õlle või marjaveinide müügiks; heategeva ja üldkasuliku otstarbega toimepandavate pidude, raudtee, rannasõidulaevade ja näituste einelaudadele ainult veini- ja õllemüügiks.

H. Anniko (krst): § 5. juurde teen ma järgmise ettepaneku: 6. reas kustutada lause: „heategeva ja üldkasuliku otstarbega toimepandavate pidude“. § 5. lõppu juurde võtta järgmine lause: „Heategeva ja üldkasuliku otstarbega toimepandavateks pidudeks alkoholiliste jookide müügi luba ei või anda.“

Oma ettepanekut põhjendan mina järgmiselt: siin on tegemist heategeva ja üldkasuliku otstarbega toimepandavate pidudega. Minu arvates ei tohiks heategeval ja üldkasulikul

peol mingit ühist olla joovastavate jookidega. Üldkasuliku otstarbega toimepandavatel pidudel ei tohiks alkoholiga iialgi kaubelda ning heategeval otstarbel ei tohiks mingisugust ühist olla alkoholiga. Kui Riigikogu vastu võtab selle seaduseelnõu, et heategeva otstarbega peetavatel pidudel võib kaubelda alkoholiga, siis muutuvad need kasuliku otstarbega peetavad peod tõesti joomapidudeks. Isegi vana Vene kroonu ajal oli niisugustel pidudel alkoholsete jookide müük keelatud, kuna käesoleva seadusega tahetakse kõigile niisugustele pidudele alkoholsete jookide müük vabaks anda. Sellel on minu arvates väga kardetav järelendus. Kes tunneb maapidusid, see võib ette kujutada, kuidas need peod siis tõesti lihtsalt joomapidudeks muutuvad, kus mitmesuguseid joominguid ja mürgleid ette tuleb, ning selle järelendusel keegi rahuarmastaja inimene peole minna ei julgegi. Arvan, et Riigikogu liikmete seas on palju neid, kes maapidusid on korraldanud ja veelgi korraldavad, need teavad, kuidas seal tihti korda rikutakse ja väga raske on seal head korda jalule seada. Ühtlasi on teada, et maal toimepandavad peod on kohaks, kuhu inimesed kokku tulevad, et ettekandeid vaadata, laulu kuulata jne. Kui nüüd niisugustel pidudel alkoholimüük vaba on ja alkoholi rahva sekka laiali külvatakse, siis ütlen, et neist pidudest hirmuga igaüks eemal hakkab hoidma. Sellepärast arvan mina, et lugupeetud Riigikogu liikmed siin tõesti minu ettepanekut toetavad ja et meil üldkasulikkudel ja heategevatel pidudel ei lubataks müüa alkoholiseid jooke.

A. Veiler (töer): Ma pean rkl. Anniko ettepaneku vastu vaidlema ja nimelt järgmistel põhjustel: tema mõistab seda paragrahvi nii, et iga heategev pidu on ühenduses tingimata sundusliku alkoholimüügiga, kuna see paragrahv ütleb, kui tahetakse müügi luba saada, siis võib seda ka saada. Kui rkl. Anniko ettepanek vastu võetakse, siis ei tohi heategevatel pidudel alkoholiseid jooke üldse müüa. Aga härra Anniko teab väga hästi, et paljudki kristlikud organisatsioonid ja kultuurühingud oma varandusliku aluse on saanud just heategevatest pidudest, kus alkoholi müüdüd. Teie teate ka, et koguduste vaestele toetust on antud veini- ja õllemüügi sissetulekutest neil pidudel. Kui tihti on kiriku basaaridel kuulutused väljas, et näitemüük toime pannakse kapakaljaga. Kapakalja nime all müüakse seal õlut. Alkoholiga pidudest on näiteks teatri seltsid Tartus, Tallinnas ja mujal, suured summad toetust saanud. Paljude seltside iga-aastaseks üheks suuremaks sissetulekuallikaks on aasta lõpul korraldatud näitemüük, millele suure hooga ette valmistatakse, kus siis neiu ja noorikud

laud eneste vahel ära jagavad, kus ühel on vahuveinilaud, teistel teiste veinide ja õllelaud. Niisugused heategevad pidud on veerand miljonit ja rohkem sissetulekut andnud. Mis on teie heategevus! Teie olete harjunud kõik riigi käest saama! Kuid pidage meeles, et need abirahad, mis teie riigilt välja nõuate ja saate, tulevad maksumaksjate käest, see koorem langeb ka kehvema kihi õlale. Aga sarnastel heategevatel pidudel ei ole mingisugust ühendust maksumaksjatega. Kui kellelgi on raha, ostab ta pidul veini või muud, kui ei ole — siis õngitseb basaaril kaeratünnist ja ei lähe einelaua ligigi. Härra Anniko, ei maksa variser olla. Teie teate ometi, et neil pidudel, mis maal nõndanimetatud „Robert Kristjan“ Jakobson'i hauasamba heaks toime pannakse, kapakali tähtsat osa mängib. Isegi humalad ja linnaksed peavad aegsasti kohale toodud olema. Teie ei saa öelda, et kui ükskord hauasammas üles ehitatud, sambal vähem väärtust on sellepärast, et see ehitatud kapakaljast saadud rahade abil ja mitte riikliku toetusega. See seisukoht oleks variseerlik, millele vastu peab vaidlema. Heategevatel pidudel alkoholi ostmise ja tarvitamine ei ole sunduslik — seda tarvitab see, kes tahab. Aga juhtumi sel, kui meie härra Anniko ettepaneku vastu võtaksime, oleks seisukord sarnane, et heategevatel pidudel alkoholi üldse müüa ei saa. Mis selle tagajärg on? See ergutaks ainult salaviinamüügile. (V a h e l h ü e k e s k e l t.) Härra Anniko, Teie ise kinnitate komisjonis, et maal väga kurvastav nähtus see olla, et tubades pidu peetakse ja rehetos salaja viina müüakse. Ja vaadake, teie ettepanekud on just sarnased, mis reheallmüümist soodustavad. Ma olen sellest kaugel, et öelda, et teie ise sinna müüma lähete, aga mina ütlen, kui teie loodate asja parandada oma ettepanekuga, siis tuleb nii välja, et peretoas on müük keelatud, aga rehe all võib vasikate ja lammaste seas küll müüa. Peretoas võib siiski veel piiri pidada, kuid loomade hulgas on see raske, ja inimesed võivad ise ka väga kergesti loomadeks muutuda. Teie ettepanek tüürib just sinna poole, et rehe all ja karjalaudas võib, aga peretoas müüa ei tohi. Isegi Punase Risti heategevatel pidudel, kus kristliku rahvaerakonna tegelased juhtideks, on suuremaks sissetulekuallikaks alkoholimüük, veinidega einelaud. Ja mida siin halba on? Kui inimene läheb pidule ja temal võimalus on osta, miks seda talle keelata? Kas Teie siis arvate, et see raha raiskamata jääb. Tema kulutatakse mujal ikkagi ära. Ei ole ju ka ühelgi pidul sundust, et igaüks peab nüpalju ja niipalju kulutama, vaid iga ühe vaba voli on, kuipalju ta seal välja annab heategevaks otstarbeks. Sel juhtumisel, kui rkl. Anniko ettepanek vastu võetakse,

kaob võimalus ära, heategevatele pidudelt suuremaid sissetulekuid saada, nii et nende pidude korraldamine ei tasu ka üldse enam vaeva. Ka kristlaste põhimõtte järgi on tähtis, et iga raasukene, mis laualt maha langeb, õigesse kohta langeks.

Juhataja R. Penno: Sõna on rkl. Anniko'l faktiliseks märkuseks.

H. Anniko (krst): Esiteks pean tagasi tõrjuma härra Veiler'i ütelse, et kiriku basaarid olla alkoholsete jookide müümiseks korda saadetud. Ma olen paljuid kiriku basaaire maal toime pannud ja neist osa võtnud, kuid ei ole neil näinud alkoholsete jookide müümist.

Teise ütelse kohta, mida rkl. Veiler ette tõi, et rahasaamiseks ja sissetulekute suurendamiseks olla alkoholsete jookide müük tarvilik, pean tähendama, et kui meie niisuguse loogikaga edasi läheme, siis võiksime väga libedale teele sattuda. Kuid nii kaugele ei tohiks mitte minna.

Juhataja R. Penno: Ma ei saa aru, et see ühenduses oleks faktilise märkusega.

H. Anniko (krst): See on faktiline märkus. Õeldi veel, et salaviinamüügi kõrvaldamiseks peaks avalik viinamüük avatama. Kui meie asju nii lahendame, siis jõuaksime väga kardetavale ja kahjulikule seisukohale! Teie tahate saadanat saadanaga välja ajada, seda ometi ei saa.

L. Johanson (stp): Need mõned heategevad peod, mis aasta jooksul peetakse, ei vääri sõnu, mis nende kohta tehakse. Omalt poolt tahaksin näidata ainult seda kahepaik-sust, variseerlikkust, mida meie kristlased karskuseküsimumes üles näitavad. Nad tahavad ära keelata heategevatele pidudel viina- ja õllemüügi, aga teistel pidudel seda lubada. Härra Anniko kõneledes heategevatest pidudest, tõi näite maapidudelt, kus olla joomine ja selle tagajärjel kakelused ja löömingud. Kuid kas need on headtegevad peod? Ei käi ka see heategemise mõiste alla, kui selleks pidu toime pannakse, et kuskil kirikukukke saada. Vaid siin on lihtsalt vaen vaestelaste vastu põhjuseks, millest rääkisid sotsiaalkomisjonis härrad Anniko ja Sternfeldt, kui oli haiguskindlustuse küsimus arutamisel. (A. Sternfeldt, krst: Kas Sa oled ühe vaestepidu toime pannud?) Kas Sina oled? (A. Sternfeldt, krst: Kümned korrad olen toime pannud, aga viina ei ole seal olnud.) Kas on siis toimepanemine raskem kui osavõtmine oma rahaga. Kümne-konna daamide vahel laud ära jagada, teised

daamid tulevad pärast, kes seal korda peavad, — see ongi see korraldus. On teatud kahepaik-sus, mispärast ei tehtud ettepanekut, et restoraniide, asutuste ja seltside ruumides pidud keelataks. Siis oleks asi korras olnud. (H. Anniko, krst: Tuleb veel ettepanek.) Ehk tuleb nüüd, kui selle peale on tähelepanu juhitud. Kui teie ettepaneksite sõna „seltsidele“ maha kustutada, siis võib olla ma hääletaksin selle poolt, sest ega see õige pole, kui seltse peetakse üleval alkoholse einelaua najal, kuigi see kas või „Vanemuine“ oleks. See on ühest küljest. Teisest küljest ei ole aga õige, kui veini, mis ometi nõrgem on, kui näiteks naps ja liköör, ei lubata müüa. (H. Anniko, krst: Alkohol on alkohol, kas ta peenikesest pudelist on või mitte.) Alkohol on alkohol, aga alkoholil on ka teatud kraad olemas. Kui veinil on 5, 6, 8, 10 kraadi ja viinal 40—60 kraadi, siis on seal ometi vahe. (A. Sternfeldt, krst: Kanget juuakse vähem!) See oli ometi üks avalik ütetus, ja ma pean otsekohe tänama. Teist juuakse vähem, loogiline järeldus — et just viina joodagu. Alkoholil vastu ei vaielda sellepärast, et inimene seda palju joob, vaid sellepärast, et ta kange on ja organismi rikub. See on põhjus, mispärast tema vastu ollakse. Meie kõht on niisugune organ, mis kannatab suure kvantumi välja.

Juhataja R. Penno: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja B. Oja: Kui nüüd härra Anniko poolt on tehtud ettepanek, kustutada lause „heategevatele ja üldkasulikuks otstarbeks toimepandud pidudele“, siis tuleb nii välja, nagu härra Anniko ühe vahelhüüdega tähendas, et alkohol on alkohol; siis jääks heategevatele ja üldkasulikkudele pidudele kõigi alkoholsete jookide müügi luba. Komisjonis on aga tahetud heategevatele pidudele ainult nõrgemaid alkoholseid jooke lubada müüa, nimelt õlut ja veini, kuna aga likööri ja napsi mitte lubada. (Vahelhüüe H. Anniko, krst poolt.) Härra Anniko, ma kardan, et Teie ise ainult üht oma ettepanekutest toetama saate, kuna teist aga ei toeta. Nii et kui see ettepanek vastu võetaks, siis kujuneks nii välja, et juuakse ainult ühte neist, napsi, ja nagu härra Anniko oma kõnes tähendas, et mispärast kruusiga ja mispärast mitte toobiga.

Komisjoni nimel ettepanekutega ei ühine.

Juhataja R. Penno: Rkl. Anniko'l on järgmine ettepanek: „kuuendas reas lause „heategeva ja üldkasuliku otstarbega toimepandavate pidude“ — kustutada ja § 5.

lõppu juurde võtta järgmine lause: „Heategeva ja üldkasuliku otstarbega toimepandavateks pidudeks alkoholiliste jookide müügiluba ei või anda.“ Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Anniko ettepanek tagasi lükatud. Asun § 5. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 5 vastu võetud.

Kuulutan veerandtunnilise vaheaja.

Vaheaeg algab kell 12.12 min.

Pärast vaheaega jätkub koosolek kell 12.34 min.

Koosolekut juhatab abiesimees **R. Penno**. Sekretäri kohal abisekretär **O. Liigand**.

Juhataja **R. Penno**: Riigikogu koosolek kestab edasi. Sõna on korra kohta juhatusel liikmel Piiskar'il.

8. Riigikogu kahe järgmise koosoleku aja ja päevakorra kindlaksmääramine.

Abisekretär **J. Piiskar**: Riigikogu juhatusel liikmena teen ettepaneku, määrata kindlaks homseks Riigikogu koosolekud. Üks koosolek kell 10 hommikul ja teine kell

5 pärast lõunat, võttes hommikuse koosoleku päevakorda:

1. Rahaseadus — II lugemisel.
2. Riigikassatähtede ja vahetustähtede emissiooni lõpetamise seadus — II lugemisel.
3. Eesti Panga põhikiri — II lugemisel.
4. Välislaenu seadus — II lugemisel.
5. Maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus nr. 2 — II lugemisel.
6. Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus — II lugemisel.
7. Palga alammäära seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.
8. Uute linnade tuluallikate suurendamise ajutine seadus — omavalitsuse komisjoni ettepanek.
9. Eluaseme seadus — maakomisjoni ettepanek.
10. Riigi majapidamise aruande komisjoni esitis riigikontrolöri aruande kohta o.-ü. „Revalise“ asjas.
11. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.
12. Lindudekodu asutamise seadus Kuresaare linna piiris asuvas „Väikeses lahes“ — üldkomisjoni ettepanek.

13. Välismaalastele teenistusloa-andmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

14. Rahukohtu trahviseaduse täiendamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

Õhtuse koosoleku päevakorda võtta samad seadused vastavatel lugemistel.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

9. Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus — II lugemisel. (P. 7. järg.)

Aruandja **B. Oja** (loeb):

§ 6. Alkoholiliste jookide müügi avamiseks § 5. nimetatud müügikohtades annab luba üks kord aastas novembrikuu jooksul kõikidele müügikohtadele aktsiisi peavajadus: ohvitseride kogudes, kaitseliidu ja sõdurite kodudes — sõjaministri, politseinikkude kogudes — siseministri, raudteejaamades, rahvusvahelistes vagunites ja laevadel — teedeministri ja muudes müügikohtades linnades — kohaliku linnavolikogu, maal — kohaliku vallavolikogu või alevivolikogu ja maavolikogude nõusolekul. Neid nõusolekuid peavad vastavad volikogud otsustama ainult ükskord aastas oktoobrikuu jooksul ärapeatavatel volikogu koosolekutel kõikide vastavasse piirkonda kuuluvate müügikohtade kohta.

Näituste ja pidude einelaudadele alkoholiliste jookide müügiluba annab tarviduse korral aktsiisi peavalitsus politsei peavalitsuse nõusolekul.

H. Martinson (tp): Juba § 4-da juures juhiti tähelepanu neile vastoludele, mis § 6-das on, ja kuidas see § 6-es omavalitsuste õigusi kärpima kipub. Selles paragrahvis on antud eriline õigus sõjaministrile, siseministrile ja teedeministrile oma voliga, vastu omavalitsuse tahtmist joogikohti avada, mis sagedasti kokkupõrgeteni viib, nagu seda Tallinnas näha on, kus sõdurite ja ohvitseride kasiinod viimasel ajal nagu seened ülesse on kerkinud, ja kus erasikutele võimaldatud on sees juua, selle peale vaatamata, et see keelatud on ja joogikoha avamise põhimõtetest kõrvale läheb.

Rahaasjanduse komisjonis oli sellest jutt, ja seal juhtis härra Laidoner tähelepanu sellele, et ohvitseride kasiinodele peaks erandit tehtama, sellepärast et need asutused ei olla ühes kohas paigal, liikuda ühes sõjaväe-osadega, ja siis tulla mitmest omavalitsuse asutusest selleks luba küsida, mis ilmaaegseid sekeldusi sünnitada. On's siis tõesti tarvis, et meie sõduritel ja politseil eraldi kõrtsid

oleksid. Mitmes välismaas, võin näiteks tuua Poolamaa, seal on täiesti keelatud riiklikkudes ja omavalitsuse asutustes alkoholsete jookide müügikohtade avamine ja joovastavate jookide tarvitamine, niisamuti keelatud on see ka kaitseväelaste ja sõdurite kodude einelaudades. Miks meil siis peab erand tehtama? Tallinnas on mitu korda linnavalitsuses selle üle juttu olnud, ja ma võin teile ühe ajalehe väljalõike ette lugeda, mis väga selgesti karakteriseerib seda vastolu, mis omavalitsustel niisuguste sõjaväeliste joogikohtadega on. See on tükk „Vaba Maast“ — „Eesõigustatud kõrtsid“. — „Sõjaväelaste joogikohad avalikud!“ (K. Päts, põl: On juba teada!) Siis ma ei hakka ette lugema. (Vahelhüüe keskelt: Lugege, lugege!) „Rahaasjanduse osakond teatas linnavalitsusele, et üleajateenijate sõjaväelaste klubi alkoholi einelaud peale sõjaväelaste ka erainimestele vabalt avatud on. See klubi on aga avatud ainult sõjaministri loaga ja linna kontrolli alla ei kuulu.“

Linnavalitsus tegi oma rahaasjanduse osakonnale ülesandeks, selle klubi einelaualt keskmine trahterimaks sisse nõuda.

Ühtlasi otsustas linnavalitsus siseministri poole pöörata, et seadusliku korra jaluleseadmiseks tähendatud trahteriasutus suletud saaks.“

Ma võin öelda, et ma tean palju juhtumisi, kus eraisikud on seal enese täis joonud, ja einelauapidaja ütleb, et need olla tema võõrad, ja temal olla õigus ka võõraid vastu võtta. Nii hiilitakse seadusest kõrvale, mis ära keelab seal võõraid inimesi sisse lasta. Nende väärnähtuste kõrvaldamiseks teeksin ettepaneku, § 6. järgmiselt muuta: „Alkoholiliste jookide müügi avamiseks § 5. nimetatud müügikohtades annab luba üks kord aastas novembrikuu jooksul kõikidele müügikohtadele aktsiisi peavalitsus — linnades kohaliku linnavolikogu, maal — kohaliku valla- või alevivolikogude ja maavolikogude nõusolekul.“

Peale eelpoolnimetatud lubade ja nõusolekute on veel vaja ohvitseride kogudes, kaitseliidu- ja sõduritekodudes sõjaministri, politseinikkude kogudes — siseministri, raudteajaamades, rahvusvahelistes vagunites ja laevadel — teedeministri, näituste ja pidude einelaudades — politsei peavalitsuse nõusolekut“... jne. kuni lõpuni, kuni viimase löikeni, mis kustutada tuleks sellepärast, et see on siin eelpool nimetatud.

H. Kiiver (as): Lugupeetud Riigikogu liikmed! § 5. on üles loetud need kohad, kus alkoholi müüakse, ja mille avamiseks nõutakse peale aktsiisi peavalitsuse ja politsei peavalit-

suse veel teiste asutuste lubasid, nii nagu § 6. tähendatud, ja § 6. mõtte kohaselt antakse need load välja. Aga ei §§ 5. ega 6. alla ei kuulu need alkoholi müügikohad, mis on ette nähtud § 3. Sinna hulka kuuluvad eraettevõtjate piirituse- ja viinakauplused, napsi- ja liköörikauplused, marjaveinikauplused, õllekauplused jne., nende kohta ei ole omavalitsusel sõna öelda. Kas omavalitsus on nõus nende avamisega või mitte, selle järele aktsiisi peavalitsus ei küsi, ta avab neid § 4. ettenähtud korras omavoliliselt. (Vahelhüüe paremalt poolt: Mis mõttes omavoliliselt?) Ilma omavalitsuse nõusolekut küsimata, selles mõttes omavoliliselt. Et seda ära hoida ja arvestada keskvõimu... (Aruandja B. Oja: Kus see keskvalitsus on? Kuu peal?) Keskvõimu teostamine koha peal on põhiseadusega omavalitsuste peale pandud. Sellepärast teen ettepaneku, § 6. täiendada järgmise löikega: „Riiklikkude ja eraettevõtjate piirituse ja alkoholiliste jookide kaupluste avamiseks on vaja linnades — kohaliku linnavolikogu, maal kohaliku valla- või alevivolikogu ja maavolikogude nõusolek.“ (Aruandja B. Oja: Missuguselt vallavalitsuselt peab küsima luba rahvusvaheliste vagunite kohta?) Ma paluksin härra aruandjat minu ettepanekut enne lugeda ja siis küsida, sest rahvusvahelistest vagunitest ei ole siin juttu.

L. Raudkepp (krst): Ei ole soovitatav, et meie sõjaväelased, sõdurid, kaitseliitlased oleksid niisuguses seisukorras, et neil on omad einelaud alkoholsete jookidega. Ma nimetasin juba eile, et siin nooredmehed sõduritekodudes võiksid hakata ära harjuma liiga tiheda alkoholi tarvitamisega ja harjumus, kui ta on alguse saanud, püüab rohkem maad võtta inimestes. Nii et minu ettepanek oleks teatud mõttes alkoholi tarvitamise ala tervendamine. Pannakse imeks, miks näiteks politseinikkude kogudele tahetakse anda ka omad kogud ja einelaud, kus võib juua alkoholiseid jooke. Kui ma ei eksi, just härrade sotsialistide poolt tähendati mõnele näitele, näiteks Võrumaal ja Petserimaal, kuidas seal keegi politseiülem joomapidusid toime pani. Võib olla ehk üsna tihtigi võib ajalehtedest lugeda, kuidas politseinikud joobnud olekus käsk annavad oma all olevatele konstaablitele ja kordnikkudele. Kuidas siis tekivad skandaalid muidu, mis algatud politseiniku poolt? See on lubamatu kultuurilises riigis. Ma nüüd ei tea, kuidas asja puudutada lähemalt. Kui härra siseminister annaks selle kohta lähemat seletust, võib olla, ehk siis läheb asi selgemaks. Aga nii tuleb nüüd tingimata selle vastu olla, et kaitseliidule, sõduritele on avatud veel ise-

äralikud kohad alkoholsete jookidega. Kaitseleidu teenistuses olevad isikud võivad seda erateel saada, sõdurid ja nooredmehed, neile ei ole tarvis anda luba joomiseks, nagu keskkoolideski on 20- aastastele olemas korraldus, et on keelatud alkoholsete jookide tarvitamine. Politseinikkudega ei maksa erandit teha. Politseinik on riikliku korra sümbol ja kui temale antakse võimalus avalikult minna oma joogikohta, siis kuidagi viisi ei ole see kooskõlas kultuurse riigi nõuetega. Mis puutub ohvitserisse, siis on tema intelligent inimene. Tuleb ette, et meil on tarvis vastu võtta võõraid teistest riikidest. Sarnases mõttes ei võiks olla selle vastu, et ohvitseride kogudes oleks saadaval alkoholiseid jooke. Ka meil Riigikogus on einelaud kergete alkoholsete jookidega. Pean ütleva, et nüisugune kord, nagu meil Riigikogus, peaks tõesti eeskujuks olema kõigile sarnastele asutustele üle riigi. Siis hääletaksin selle seaduse poolt. Aga kahjuks ei ole see nii, (O. Gustavson, stp: Kas on vähe või palju joodud, ma ei saanud hästi aru?) Väga korralikult, nagu seda väärivad Riigikogu liikmed ja intelligent inimese seisukord.

Mis puutub raudteejaamadesse, siis tuleb siin vahet teha jaama ja jaama vahel. Kui antakse võimalus väikestele jaamadele avada alkoholimüüki, siis tuleb selle vastu olla. Suuremates jaamades on see juba niikuinii olemas, seal on palju rahvast liikvel, politsei alati ligidal ja ei ole kuulda olnud, et suuremates raudteejaamades oleks korratasi ette tulnud.

Kui mulle öeldi siin, et mina olevat mingisugune uus apostel, nagu härra Johanson seda nimetas, nähtavasti härra Ernits'a kõrval, siis ma eitan seda täiesti, sest karskuseliit teeb hoopis teised ettepanekud kui mina. Ka alkoholimüügi suhtes tuleb olla realpolitik, ei või minna äärmusesse. Ma jätaksin raudteejaamad sisse, samuti ka ohvitseride kogud, aga välja peaksid tingimata jääma — kaitseleidu ja sõdurite kodud, ja politseinikkude kogud. Kui härrad sõja- ja siseministrid annavad selle kohta lähemaid seletusi, võib olla, et siis mõni asjaolu selgub, aga nii nagu ta seaduseelnõus on ette toodud, tuleb selle vastu olla. Sellepärast teen ettepaneku, § 6. neljandas reas välja jätta sõna: „kaitseleidu“, pärast seda veel „politseinikkude kogudes — siseministri.“ Nii siis jääks: „...ohvitseride kogudes ja sõdurite kodudes — sõjaministri, raudteejaamades, rahvusvahelistes vagunites ja laevadel — teedeministri...“.

L. Johanson (stp): Esimesel lugemisel oli härra Raudkepp see, kes avaldas kahetsust, et puudub härra Tõnisson, ja et härra Tõnis-

son'i puudumise pärast on sunnitud teised sõna võtma. Tookord ei saanud ma sellest kartusest aru, kuid täna näen, kui suur auk on sisse jäänud tervel karskuse ajal. Puudub nõndanimetatud hingeoluline ühtlus. Ühe asja kohta tuleb karskusepooldajate — nõnda nimetatakse karskuse löögirühmi — poolt 3—4 ettepanekut ja need kannavad sarnast kuju, et neid võimatu on vastu võtta. Loeme ühe ettepaneku: „§ 6. muuta järgmiselt: Alkoholiliste jookide müügi avamiseks § 5. nimetatud müügi-kohtades annab luba üks kord aastas novembrikuu jooksul kõikidele müügi-kohtadele aktsiisivalitsus — linnades — kohaliku linnavolikogu, maal — kohaliku valla- või alevivolikogude ja maavolikogude nõusolekul. Peale eelpool nimetatud lubade ja nõusolekute on veel vaja: ohvitseride kogudes, kaitseleidu ja sõdurite kodudes — sõjaministri, politseinikkude kogudes — siseministri, raudteejaamades, rahvusvahelistes vagunites ja laevadel — teedeministri, näituste ja pidude einelaudades — politsei peavalitsuse nõusolekut jne., kuni viimase lõikeni. Viimane lõige kustutada.“

Olge head, härrad ettepanekutegijad, mis-suguse omavalitsuse alla kuulub rahvusvaheline vagun ja see laev, mis merel sõidab. Kes annab loa sellele vagunile, mis sõidab Tallinna ja Berliini vahel, missugune omavalitsus annab loa sellele laevale, mis sõidab Hiiumaa, Pärnu ja Tallinna vahet. Ka minule on sümpaatilised karskusemõtted, kuigi ma täiskarsklane ei ole. Ma olen pooldanud karskuseliikumist alati, aga kui nüisuguseid ettepanekuid tehakse, siis öelge ka, milleks need ettepanekud? Kas selleks, et pärast tulla ja öelda, nagu härra Raudkepp ütleb, et sotsialistid on lojnud karskuse-asjas. (L. Raudkepp, krst: Teie seltsimees tegi ju ettepaneku, vaadake sinna poole! A. Schulbach, tõe: Teie võite ju ise parema paranduse teha, kes Teid takistab.) Ma nägin Teid üleile kõiki ühe laua taga, siis oleksid komisjonis tulnud välja töötada sarnased ettepanekud, et inimene, kes natukenegi mõtleb, saaks poolt hääletada. (Vahelhüüe.) Selle tagajärg on see, et meie peame vastu hääletama, ja teie võite öelda, et vaadake, meie oleksime teinud, aga sotsialistid olid vastu. Ma tegin komisjonis ettepaneku, et välja jäetaks politseinikkude kogud, kuid see ettepanek lükati tagasi nende samade kristlike ringkondade poolt. Ma pean ütleva, et sarnane talitusviis halb on — tahad, et seadus paremaks saaks, aga seda ei tehta. Põhjendatakse siin, et teatavad grupid võiksid juua, sest esiteks on nad intelligent inimesed. Loogiline järeldus — intelligent inimesed võivad juua, kõik teised ei või. Missugusest seisukohast siin joomise peale

vaadatakse, kas töttervendamise seisukohalt? Dr. Madisson ütleb, et paremal osal rahval peaks järeltulevat sugu rohkem olema, kui halvemal osal. Mina pean intelligent inimesteks neid, kes kuuluvad rahva paremate hulka, need annavad järeltulevale soole edasi andeid, perekonnaelu on seal parem. Ja kas tahetakse siis neid intelligent inimesi hävitama hakata, sest need võivad juua, teised mitte. Teiseks peavad nad jooma sellepärast, et külla tulevad välisriikide esitajad... (J. Laidoner, põl: Kus?...)

Ohvitseride kogu kohta ütles härra Raudkepp, et seal juua tuleb välisesitajate vastuvõtmise puhul. Näiteks tuleb siia Soome keeluseadusemaa või Ameerika, samuti keeluseadusemaa, kodanik külla ja ta tuleb viinaga vastu võtta. Kõneldakse, et sõdurid rikutakse ära, kui sõdurite kodudes võimaldatakse alkoholi tarvitamine. Aga teie võiksite sellega ka välismaalased ära rikkuda. Mispärast niisugune kahepaikus?

Mis puutub kaitseliitu ja teistesse seltsidesse ja selle kohta, et seltsid seadusest välja jätta, siis on ka selle kohta ettepanek tehtud ja siin kõneldakse sellest. Mina pooldan ka seda et need asutused välja jäetaks, ja vastavad ettepanekud olen ka komisjonis teinud. Kui neid aga siin ümber redigeerida tahetakse, siis nende poolt hääletada praegu ei saa.

A. Schulbach (töer): Austatud Riigikogu liikmed! Lugupeetud eelkõneleja pahan das väga selle üle, et käesoleva paragrahvi juures palju parandusi tuleb. Ma arvan, see on paratamata, kui komisjoni poolt väljatöötatud seaduseelnõu puudulik on, sest Riigikogu liikmetel ei ole võimalik kokku rääkida selle üle, missuguseid parandusi esitada, vaid nad esitavad neid kooskõlas oma isikliku seisukohaga. Tähendati, et olevat tekkinud karskuserühm, kes oma ülesandeks võtnud selles seaduses parandusi teha. Ma pean tähendama, et selle karskuserühma poolt ühtki parandust ei ole esitatud, vaid paljud parandused, mis esitatud, on tehtud isikute poolt, kellel midagi ühist pole karskuserühmaga.

Edasi pean tähendama, et väga mitmed parandused sellest on tingitud, et peab paratamata arvestama Riigikogu enamuse meeleoluga. Mina isiklikult pooldan seda parandust, mida tegi käesoleva paragrahvi juures lugupeetud rkl. Martinson. Kuid ma arvan, et see ettepanek läbi ei lähe Riigikogu enamuse arvamist arvesse võttes. (Vahelhüüe K. Pätsi, põl poolt. K. Einbund, põl: Mis Teie tahate siis, et ohvitserid läheksid avalikku kõrtsi.) Seda ma ei taha, vaid seda, et loa andmine joogikohtade avamiseks käiks omavalitsuse võimupiirkonda. (K. Päts, põl: Teie rääkisite, et omavalitsuse luba

peab olema.) Jah, kuid arvan, et Riigikogu enamuse seda parandust vastu ei võta. Ma ei tulnud sugugi selle küsimuse üle teiega vaidlema, vaid tahtsin puudutada teist küsimust ja sellepärast ärge sundige mind selle küsimuse üle vaidlema. (Vahelhüüe paremalt poolt.) Ütlesin, et see minu arvates Riigikogu enamuse poolehoidu ei leia ja sellepärast ei taha hakata selle küsimuse juures asjata sõnu tegema. Ma tahan teise küsimuse üle rääkida. (J. Soots, põl: Missugune see teine küsimus on?) Ma võin aru saada sellest, kui tahetakse ohvitseri- ja politseikogudele joogikohtade avamisel eksterritoriaalsuse õigus anda, aga mitte sellest, kui tahetakse sarnane eksterritoriaalsuse õigus anda harilikudele pidudele, kuhu palju rahvast kokku meelitatakse, ja seal ilma kohaliku omavalitsuse nõusolekuta luba antakse alkoholiseid jookke müüa. (J. Laidoner, põl: Suurtele rahvakogudele ei tohi ülepea luba anda.) Väga õige, tehke ettepanek, et seal üldse ei tohi anda. Olen selle ettepaneku poolt, kui selle teete, kuid usun, et see ettepanek siiski läbi ei lähe. Sellekohased loaandmised võiksid sündida ainult kohaliku omavalitsusega kokkuleppel, sest kui ütleme, näiteks kuskil Petseri- või Võrumaa nurgas tahetakse pidu toime panna, peab selleks aktsiisi ja politsei peavalitsuse luba olema, ilma et kohalikud omavalitsused saaksid sõna kaasa rääkida, ilma et neil selle juures mingisuguseid õigusi oleks. Kui keegi teab, missugune kord seal pidul valitseb, siis ainult kohalik omavalitsus. Selleks juhtumiseks, kui rkl. Martinson'i ettepanek tagasi lükatakse, teen ma ettepaneku: „§ 6. teises lõikes pärast sõnu „aktsiisi peavalitsus“ juurde lisada „kohaliku linna-, alevi- või vallavolikogu ja (politsei peavalitsuse nõusolekul).“ (Vahelhüüe aruandja B. Oja' poolt.)

Ma ei nimetanud oma paranduses maavolikogu nõusolekut, sest minu arusaamise järgi kui luba hakatakse nõutama ka maavolikogult, siis läheb asi liiga keeruliseks. Ma nimetasin meelega volikogu, sest igasuguste joovastavate jookide müümiseks load antakse volikogu poolt. Ja ma arvan, et see süsteem peaks järjekindlalt läbi viidama. Ma loodan, et kui Riigikogu enamuse muud parandused tagasi lükkab, siis selles osas ta siiski vastu ei ole.

O. Kask (töer): Väga lugupeetud Riigikogu liikmed. Ma ei saa kahjuks eelkõnelejaga nõus olla ja panen ette viimase lõike kohta uue lõike. § 6. teine lõige vastu võtta järgmisel kujul:

„Näituste ja pidude einelaudadele alkoholiliste jookide müügiloo annab tarviduse korral

aktsiisi peavalitsus politsei peavalitsuse ja vastava linna-, alevi- või vallavalitsuse nõusolekul.“ Ma motiveeriksin seda ettepanekut sellega, et meil on ette nähtud volikogu, kus üks kord aastas määratakse omavalitsuse piirkonna alkoholsete jookide asutuste võrk kindlaks ja üks kord aastas arutatakse alkoholi küsimust. Kui aga on üksikud pidustused, mis juhtumisi ette võivad tulla, ja kui seda volikogule ette panna, siis ei ole see otstarbekohane. Palju parem kui seda otsust teeb omavalitsus.

Teisest küljest ei ole lõige komisjoni poolt ettepanud kujul õige. Omavalitsusel peaks tingimata teatud nõusoleku või ütelse võimale olema. Sellest on küll, kui seda täidab täidesaatev organ omavalitsuse juures aga mitte volikogu. Nõnda et omavalitsuse nõusolek peaks olema.

Mina ei vaidle selle vastu, et ohvitseride kasiinod oleksid väljaspool.

Mina arvan, et kui ohvitseride kasiinodes on väärnähtused ette tulnud ja kui mõnes linnas, näiteks Narvas trahteripidajad selle tõttu protesteerivad, et nende sissetulekud sõjaväe kasiinode tõttu vähenevad, siis juba vastavad ministeeriumid leiavad siin abinõusid, et seda seisukorda sarnaseks teha, et alkoholimüügi asjas sõjaväe kasiinodes laiutamist ei oleks.

Esimene lõige paragrahvis on vastuvõetav, aga teine lõige peaks ühenduses olema ka muude müügikohtade küsimusega pidude ja näituste kohta ja ei oleks tarvis volikogu nõusolekut, vaid linna-, valla-, või alevivalitsuse nõusolekut.

H. Martinson (tp): Mina usun, et härra Johanson'i kurjustamine selle ettepaneku kohta oli täiesti ilmaasjata. See suuri raskusi ei sünnitaks, kui keeld ka rahvusvaheliste vagunite kohta maksma pannakse. See keeld oleks mõeldav keskkohas, see tähendab, seal, kust vagun välja läheb ja ka lõpupunktis. (Aruandja B. Oja: Aga vahepeal on keeluseadus!) Olgu keelatud, ei teeks ka viga, kui peaks igast kohast, kus vagun läbi läheb, omavalitsuse käest luba küsitama. Mina lähen just sellest seisukohast välja, et võimalikult raskendada alkoholi müümist. (L. Johanson, stp: Tehke ettepanek — see ära keelata!) Mina tahan oma ettepanekuga seda kätte saada, et kellelki luba ei saa alkoholi müümiseks, ilma omavalitsuste nõusolekuta. Ei tohiks olla enam mingit erilist võimu, kes ilma selleta veel luba võiks anda. Minu ettepaneku siht on, teha alkoholi müügi loasaamine võimalikult raskeks, mida rohkem takistusi, seda parem. (Vahelhüüe pahemalt poolt: Tehke ettepanek — keeluseadus maks-

ma panna!) See on vist kõigile teada, et praegu oleks keeluseadus liiga varane ja mingit lootust ei ole selle läbiviimiseks.

A. Veiler (töer): Hädakorral võib mõni mees ehk härra Raudkepi arvamist pooldada, kui ta ütleb, et politseinik olla meie riigikorra sümbol. (J. Laidoner, põl: Seda ütleb ainult härra Raudkepp.) Oletame nii, et see härra Raudkepi arvamine õige on. (J. Laidoner, põl: Noh, seda ei saa oletada.) Edasi ütleb härra Raudkepp: ohvitser on intelligent inimene, aga politseinik ei ole. Selles osas ei saa härra Raudkeppiga enam kuidagi ühes nõus olla, et meie riigikorra sümbol on mitteintelligentsus. Härra Raudkepp ütleb, et ohvitser teab, kuipalju ta tipsu võtab, sellepärast võib ohvitseride kasiinodele viinaluba anda, aga politseinikkude kodudele ei või luba anda, sest politseinik on mitteintelligent inimene. Härra Schulbach ütles õieti, et karskuserühm peaks esinema oma ettepanekutega. See ongi see kahju, et seda pole tehtud. Nüüd peab igaüks ennast karskuserühma liideriks ja teeb ettepanekuid üks rumalam, kui teine. Sellenin eline rühm asutati ja korraldati mõne päeva eest, nüüd, kus teda tarvis, pole teda enam olemas.

Sisuliselt aitab härra Raudkepi ettepanek ainult joomist laiendada. Tema ettepanek ei võta kaitseliidu, sõdurite- ja politseikodudel alkoholimüügi luba ära. Kui vastavad sõnad paragrahvist maha kustutada, siis ainult muutub loaandmise kord. Praegune kord näeb ette, et ohvitseride ja sõdurite kasiinodele annab luba sõjaminister, politseikodudele — siseminister ja kaitseliidule... (K. Päts, põl: Kaitseliit ei luba oma kodudes alkoholi.) Nii on siin otsus juba ette tehtud. Härra Raudkepi ettepaneku järgi läheb lubade väljaandmine harilikus korras omavalitsuste kätte. See seisukord ei ole loomulik, kui omavalitsused lubasid välja annavad, ilma et vastavad ministrid seda teaksid. Lugu võib siis nii välja kujuneda, et mõni allohvitseride kogu, kes asub kasarmu külje all, pöörab linnavalitsuse poole loasaamise palvega, ja see lubab. Aga võib olla sõjaminister leiab, et ümbrus ei võimalda loaandmist. Omavalitsus võib joogikoha loa anda kas või püssirohuaidade kõrvale, kuna kindel on, et sõjaminister seda sinna ei lubaks. Härra Raudkepi poolt soovitatud tee võib tihtigi hädaohtlikuks saada.

Edasi ei saa ka härra Martinson'i ettepanekuga nõus olla, kui ta rahvusvahelistes magamisvagunites alkoholimüügi loa kohalikkude omavalitsuste kätte tahab anda.

Meil on üldse neid piire ja tollipunkte väga palju. Selle ettepaneku vastuvõtmisel

peaks maakonna piiril rahvusvahelised vagunid läbi otsitama ning isegi iga valla piiril tuleks seda teha. Ka vald on omavalitsuse üksus. Vaadake, siin võib asi nii kujuneda, et üks maavalitsus annab luba, teine ei anna. Siis peaks isegi vist iga vald vastava ametniku kontroleerima saatma, kas rahvusvahelise vaguni einelauas müüakse alkoholiseid jooke või mitte. Härra Martinson, teate ju väga hästi, kui raske on rongil ära määrata valla piire. Rongi, mis edasi kihutab, saab peatada ilma ametliku loata ainult õnnetuse korral. Vaevalt saab ametnik protokolli tegema hakata, juba olete teise valla piirides. Vaadake, sellest võib absurd tulla. (K. Päts, põl: Aga kuidas jääks selle õhusõiduloaga?) Õhusõidu restorani loa kontroleerimine on veel raskem. Võib olla, et vastavad kontrolörid üldse õhku tõusmist ei kannata.

Minu arvates ei ole need parandused läbi mõeldud. Õeldakse, et härra Tõnisson puudub. Ilma temata on karskuserühm nagu peata. Parlamenti on iga mees selleks valitud, et tal pea õigel kohal oleks. Kui inimesed oma vigu ise tunnevad, siis ei tarvitseks neil ka ettepanekutega välja tulla.

J. Soots (põl): Lugupeetud rahvasaadikud! Oleks väga hea, kui niihästi tsiviilised, ohvitserid, sõdurid kui kõik teised üldse ei jooks alkoholi. Aga meie peame elu võtma nii kui ta on. Kui vaadata, siis näeme, et meie rahvas tegelikult tarvitab alkoholi mitmesugusel viisil. Ta tarvitab seda söökide juures hommikul, lõunal ja õhtul. Siin peame arvestama meie ohvitserkonna ja sõduritega, kui Eesti rahva liha ja luuga. Ei saa maksta panna ohvitseride ja sõdurite kohta alkoholi tarvitamisel teisi põhimõtteid, kui teiste isikute kohta, ja teist tarvitamise viisi, kui teistes riikides. Teistes riikides on ohvitseridel oma kasiinod, sõduritel teataval määral ka. Kui meie ohvitseride kasiinod ja sõdurite kodud ära kaotame, siis ajame sellega ohvitserid ja sõdurid kõrtsidesse. Ja kas see on siis parem? (O. Kask, tõer: See on igatahes palju halvem. A. Schulbach, tõer: Tehke kasiino kinniseks.) Põhikirja järgi on nad kinnised. Siin öeldi, et alkoholsete jookide müügiks tuleb omavalitsustelt luba saada. Aga sõjavägi on keskvalitsuse käsutada ja keskvalitsuse organisatsioon. Kuidas saate teie sundida seda keskvalitsuse organisatsiooni alluma omavalitsustele. (A. Schulbach, tõer: Kasiinod ei ole kinnised.) Põhikirja järgi on nad kinnised ja ainult ohvitseride ja nende külaliste jaoks, kes pidude ja pallide ajal sinna ohvitseridele külla tulevad. (A. Schulbach, tõer: Terve linn võib külaliseks tulla.)

Terve linn ei mahu juba sinna sissegi ja kõiki sinna ei kutsutagi. (A. Schulbach, tõer: Ootavad sabas ukse taga.) Noh, mina ei tahaks siin ukse taga käimisest jutustama hakata, ja niisuguste liialdustega ei maksaks üldse välja tulla, vaid peab ikkagi tegeliku elu seisukohalt otsustama. Kui on mingisugused üksikud kõrvalekaldumised ettekirjutatud reeglitest sõjaväelaste hulgas, siis on nende kõrvaldamiseks abinõu olemas: sellest tuleb ülemusele teatada.

Teiseks tahtsin peatuda sõdurite juures. Öeldi, et ohvitseridele kui intelligent isikutele võib kasiinos alkoholiluba anda, kuid sõduritele mitte. Ma pean tähendama, et meil ei ole mitte ükski ainult ajateinjad sõdurid, kes lühikest aega teeninud, ja kes selle aja jooksul tagasihoidlikumalt võiksid elada, vaid meil on ka üleajateinjad, kelle arv iga aastaga kasvab, ja nende kohta ei saa teistsuguseid nõudmisi maksta panna alkoholi suhtes, kui teiste inimeste kohta olemas on. Meil sõdurite kodused üldse palju ei ole. Üks on Tallinnas, teine Tartus ja kolmas Narvas, nii et kokku kolm üle terve riigi. Siis on veel üleajateinijate kodud väeosade juures, kuid need on praegu veel alles katseseisukorras, mõnes kohas lubatakse alkoholi tarvitada, aga teises kohas jälle mitte. Omal ajal võeti põhimõtte vastu, et tuleb sõdureid kõrtsidest välja viia, sest kõrtsides võiks neile külge kleepuda kahtlaseid isikuid. On meie rahvas niisugune, et ta ilma alkoholita läbi ei saa, ja sõdur ka niisamasugune, siis las' tarvitavad seda alkoholi oma kodudes või kasiinodes, aga mitte kõrtsides. Sellepärast on õiglane, et sõdurite kodudele lubatakse ka alkoholi, muidugi sõjaministri kontrolli all ja ainult seal, kus see tarvilik on.

Edasi tahaksin öelda, et niihästi ohvitseride kasiinod kui ka sõdurite kodud on liikuvad, eksterritoriaalsed. Läheb väeosa laagrisse, seal on tal kasiino, läheb manövrile, seal on igal päeval ise kohas kasiino. Ja missuguse omavalitsuse käest seal igapäev luba küsida. Ülemuse silm peaks selle üle valvama, et liiale ei mindaks. Aga kui siiski üksikuid juhtumisi ette tuleb, et liiale minnakse, siis võidakse alati abinõud tarvitusele võtta ja asja juhtida õigestesse rööbastesse. (R. Penno, as: Väga õige! — A. Anderkopp, tõer: Päris õige!)

(Koosolekut hakkab juhatama abiesimees **M. Martna**.)

R. Penno (as): Mina võtsin sõna, et peaausjalikult vastu vaielda oma rühmakaaslastele rkl. Kiivri ettepanekule. (Chr. K a r n a, tõer: K a s t a o n k a k a r s k u s e r ü h m a m e e s?) Ei, õnneks mitte. Kuid nähtavasti

härta Kiiver kuulub ühte fanaatiliselt omavalitsuste õiguste kaitsjate rühma. Mina isiklikult olen ka omavalitsuste õiguste kaitsmise poolt, mitte aga igal tingimusel ja igal juhusel. Mina arvan, et kui ühe või teise seaduse aluseks pannakse teatud süsteem, siis tuleb sellest ka kinni pidada. (H. Kiiver, as: Aga miks annab kasiinole sõjamineister loa?) Härra Kiivri ettepanek sihib peajasjalikult sinna poole, et riiklikkude kaupluste avamine ka omavalitsuste nõusolekul sündima peaks. See on õieti ettepaneku põhimõte. Kuid aruandja ütles, et meil otsekohe riiklikke viinakauplusi ei ole, ja sisuliselt rkl. Kiivri parandus, kui see vastu võetakse, mingisugust tagajärge alkoholimüümise peale avaldada ei või. Järelikult ei ole siin parandusel sisuliselt mingisugust tähtsust, küll on siin aga tegemist põhimõtteliku küsimusega. Põhimõttelikult olen arvamisel, et kui aktsiisi peavalitsus tarvilikuks peab avada riiklikku kauplust, siis ei tarvitse selle avamiseks eriti luba küsida omavalitsuselt, kui omavalitsus oma piirides alkoholimüüki niikuini lubab. Seaduse vastava osaga on kindlaks määratud, et omavalitsus võib oma piirkonnas alkoholimüügi ka ära keelata. Nii sugusel korral on see keeld maksev ka riiklikkude kaupluste kohta. II Riigikogu päevil otsustati ka riiklikkude ladude avamine omavalitsuse võimupiiri jätta. (O. Kask, tõer: Aga, härra Penno, mis tähendab keeluse adus siis!) Meil ei ole ühtki territooriumi, mis ei alluks omavalitsusele. Kas tõstame laod siis õhku või? Seda meie teha ei või, sest ka piiritus on ikkagi rahvamajanduslik väärtus, ja meie ei pea seda õhku laskma.

(Koosolekut hakkab juhutama abiesimees **R. Penno.**)

L. Raudkepp (krst): Ma ütlesin alguses kohe, kui oma ettepaneku tegin, et soovitav oleks kuulda sõjainistri ja sise-ministri seletusi. Aga et ministrid siin ei ole, siis oli rkl. Soots, endine sõjainister, nii lahke ja seletas nii mõnda, mis küsimusele annab teise näo. Aga juba kohe hüüti sealt vahele, et kaitseliidu kohta ei ole mõeldud soetada luba, et see olevat jäädavalt ära jäänud. Nii et niikuini kaitseliit peaks siit välja jääma, ja minu ettepanek lühenduks sisuliselt. Seletusi ei ole antud politseinikkude kogude kohta. Ministri arvamist selle küsimuse kohta ära kuulata oleks väga tähtis, ja tähtis ka see, et tal tuleks oma kohust täita Riigikogu vastu. Need on siin praegu tähtsad küsimused, ja meie tahaksime nende üle saada lähemaid seletusi. Mis puutub rkl.

Veiler'i märkusesse, siis on see osalt põhjendatud, ja ma seletan, kuidas see tuli. Karskuse liit on arvamises, et temal ainult üks rühm siin on esitajaks, nimelt sotsialistid, ja alles täna hommikul, enne koosolekut sain ma kätte ettepanekute projekti, mida mina palusin juba pooleteise kuu eest. Ei saadetud sellepärast, et ei ole sotsialist. Arvatakse, et ma veel ei ole sotsialist. (Vahele hüüte pahemalt poolt: Kasteised on saanud?) Igatahes teilt sain. Seega ei olnud mul võimalust tutvuneda põhjalikult nende ettepanekutega. Samuti on see täiesti alusetu, et selle tagajärjel härra Tõnisson'i, kes rühmavahelise grupi juhatajaks valiti, et tema äraolemise tõttu siin mingisugune korratus olevat tekkinud, — seda kuidagi viisi ei ole.

Ma nimetasin eile härra Tõnisson'i nime ainult sellepärast, et ta on kutseline karskuse liidu tegelane, kuna mina seda ei ole. Nende seletuste peale, mida andis härra sõjainister, lühendaksin ma oma ettepanekut, nimelt kustutaksin ettepanekust: „ja sõdurite kodud“. Politseinikkude kogud jääksid ettepanekusse, seni kuni härra siseminister ei anna seletust, kuidas seal lugu õieti on.

Juhataja R. Penno: Faktiliseks märkuseks on sõna rkl. Piiskar'il.

J. Piiskar (stp): Härra Raudkepi omapärase avalduse puhul meie rühma aadressil pean ma sotsialistliku rühma juhatajuse nimel seletama, et meie rühm ei ole karskuse liidult saanud mingisuguseid materjale, mida ei ole saadetud ka teistele rühmadele. Ei varem ega ka nüüd kuni tänaseni ei ole meile antud mingisuguseid materjale, mida ei oleks olnud härra Raudkepil. Kui oli, siis ühel rühma liikmel rkl. Adamson'il, kes kuulub karskuse keskoimkonna liikmete hulka ja võis sellepärast saada neid materjale isiklikuks tarvitamiseks. Aga rühmale ei ole saadetud mingisugust materjali, mida ei ole saadetud ka teistele rühmadele.

Juhataja R. Penno: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja B. Oja: Rkl. H. Martinson'i poolt tehtud ettepanek on täiesti vastu võtmatu, ja niivõrt vastolus teiste paragrahvidega, nii et siin mingisugune segadus välja tuleks, et ei tea kelle käest luba tuleb saada. Komisjoni nimel selle ettepanekuga ei ühine.

Mis puutub rkl. härra Kiivri ettepanekusse, siis nii nagu rkl. härra Penno tähendas, on siin ainult põhimõte. Tema ettepanekus öel-

dakse, et riiklikkude piirituse ja alkoholsete jookide kaupluste avamiseks on vaja omavalitsuste luba. Tegelikult aga ei ole ühtki riiklikku kauplust, nii et siin oleks ainult põhimõte, kui tulevikus hakkab riik võib olla oma piirituse ja alkoholsete jookide kauplusi avama, et siis peab omavalitsuselt luba olema. Ka teine osa tervest ettepanekust on seaduses sees, nimelt et kõik teised kauplused avatakse omavalitsuse loal.

Mis puutub rkl. Schulbach'i ettepanekusse, siis oli see komisjonis kaalumisel. Komisjon leidis, et kui iga heategevaks otstarbeks toimepandud näituse ja pidu puhul omavalitsuste volikogude nõu küsitakse, siis see ülesaatatu oleks. (V a h e l h ü ü e M. J u h k a m i, t ö e r p o o l t.) Kannatage natuke, ma vastan selle kohta ka, ma ei ole veel lõpetanud. Pealegi anti volikogudele võimalus, et nad seda küsimust ükskord aastas otsustavad, mitte igal koosolekul, nii nagu mõnes suuremas linnavolikogus terved koosolekud alkoholile pühendatakse.

Mis puutub rkl. Kase ettepanekusse, siis seda komisjonis arutatud ei ole, et neid küsimusi linnavalitsuse kätte anda. Sellepärast ei saa ma selle ettepanekuga ühineda ega vaidle ka vastu.

Mis puutub härra Raudkepi ettepanekusse, nagu ma ju esimesel lugemisel tähendasin, avaldab see laiendamise tendentsi, sellega, et politseinikkude kogudele, sõdurite kodudele ja ohvitseride kogudele antakse seesama loa saamise kord, nagu teistele eraasutustele. Seadus näeb kitsendust ette, ja nagu kuulsite tähendas härra kindral Soots, et kaitseliidu keskjuhatuse on otsustanud, et ta üldse kaitseliidu kodudele alkoholsete einelaudade pidamiseks lubasid ei anna. Siis näib nii, et härra rkl. Raudkepp tahab sellest keelust üle saada ja selle eest hoolitseda, et kui üksikud kaitseliitlased siiski tahaksid saada alkoholsete jookide müügi luba oma kodudes, anda neile võimaluse, et nad sõjaministri loata seda ikkagi saaksid, sest omavalitsus annab neile ikkagi loa alkoholsete jookide müügiks, kuna kaitseliitlased on enam-vähem omavalitsuste lähedal. Ja kui omavalitsus loa annab, siis võivad kaitseliitlased ikkagi alkoholi pruukida oma kogudes sõjaministri loata.

Komisjonis leiti igatahes, et sõdurite, ohvitseride, kaitseliitlaste ja politseinikkude kogudes võib alkoholi tarvitada ainult vastava ministri loaga. Kõigi nende ettepanekutega komisjoni nimel ei ühine ja teen komisjoni nimel ettepaneku, need tagasi lükata.

J u h a t a j a **R. P e n n o**: Avaldan ettepanekud. Rkl. Martinson'ilt on ettepanek,

muuta § 6 järgmiselt: „Alkoholiliste jookide müügi avamiseks § 5. nimetatud müügi-kohtades annab luba üks kord aastas novembrikuu jooksul kõikidele müügi-kohtadele aktiisi peavalitsus — linnades kohaliku linnavalikogu, maal kohaliku valla- või alevivolikogude ja maavolikogude nõusolekul.

Peale eelpoolnimetatud lubade ja nõusolekute on veel vaja ohvitseride kogudes, kaitseliidu ja sõdurite kodudes sõjaministri, politseinikkude kogudes — siseministri, raudteejaamades, rahvusvahelistes vagunites ja laevadel — teedeministri, näituste ja pidude einelaudades — politsei peavalitsuse nõusolekut jne. kuni viimase lõikeni. Viimane lõige kustutada.

Rkl. Kiivri on ettepanek: § 6. täiendada järgmise lõikega: „Riiklikkude ja eraettevõtjate piirituse ja alkoholiliste jookide kaupluste avamiseks on vaja linnades — kohaliku linnavalikogu, maal — kohaliku valla- või alevivolikogu ja maavolikogude nõusolek.“

Rkl. Schulbach'ilt on ettepanek selleks juhtumiseks, kui rkl. Martinson'i parandus läbi ei lähe: „§ 6. teises lõikes pärast sõnu „aktiisi peavalitsus“ juurde lisada „kohaliku linna-, alevi- või vallavolikogu ja (politsei peavalitsuse nõusolekul).“

Rkl. Kaselt on järgmine ettepanek: § 6. teine lõige vastu võtta järgmisel kujul: „Näituste ja pidude einelaudadele alkoholiliste jookide müügiluba annab tarviduse korral aktiisi peavalitsus politsei peavalitsuse ja vastava linna-, alevi- või vallavalitsuse nõusolekul.“

Lõpuks on rkl. Raudkepilt ettepanek: „§ 6. välja jätta (4. rida) sõnad „kaitseliidu“ ja „politseinikkude kogudes — siseministri“.

Hääletamise korra mõttes on mul kavatsus järgmiselt hääletada. Kõigepealt panen hääletamisele rkl. Martinson'i ettepaneku — kui see vastu võetakse, siis langeb ära tarvidus, hääletada kõiki teisi ettepanekuid. Kui see aga tagasi lükatakse, siis tulevad hääletamisele eraldi rkl. Kiivri ettepanek, rkl. Schulbach'i ettepanek, kui see vastu võetakse, siis langeb ära tarvidus, hääletada rkl. Kase ettepanekut, ja lõpuks rkl. Raudkepi ettepanek. Asun rkl. Martinson'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Asun rkl. Kiivri ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Panen hääletamisele rkl. Schulbach'i ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Asun rkl. Kase

ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud. (Hüüded: Ei ole. Ära luge da.) Panen uuesti hääletamisele. (Hääletatakse. Poolt on 22 häält, vastu 19 häält, seega vastu võetud. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 26 häält, vastu 26 häält, erapooletuid 1, seega on ettepanek tagasi lükatud. Panen hääletamisele rkl. Raudkepi ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Raudkepi ettepanek tagasi lükatud. Panen hääletamisele § 6. aruandja poolt ettekantud kujul. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 6 vastu võetud.

Aruandja **B. Oja** (loeb): § 7. Load antakse välja kolmeaastaliste ajajärgude peale, arvates 1. jaanuarist 1928. a. Ajajärgu kestel väljaatud load on maksvad selle ajajärgu lõpuni.

A. Schulbach (töer): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul näib, et selles paragrahvis järjekindlus puudub. Siin on nimelt teises lauses teine põhimõte kui esimeses. Minu arusaamise järgi peaks lubade väljaandmises valitsema kindel süsteem, see on niisugune, millega ära määratakse, et need load antakse välja kas ühe või kolme aasta peale. Missugune tähtaeg on parem, selle üle võib midugi vaielda, selle kohta võivad lahkuminekud olla. Kuid selge on, et peab olema üks süsteem. Nüüd aga nähakse käesolevas paragrahvis niisugune kord ette, et load antakse välja kolme aasta peale ja neid ei saa enne kolme aastat tagasi võtta, kuid uusi lubasid võib kolme aasta jooksul iga aasta juurde anda. See on imelik. Kui juba kolme aasta peale joogikohtade võrk kindlaks määratakse, siis ei peaks uusi lubasid ka enam lubatama välja anda. Ma ei tahaks ette kujutada, et Riigikogu selle seaduseelnõuga nagu mingisuguse joogikohtade juurdetekitamise masina tahaks luua, sest on selge, et tähtaja möödumisel endisi lubasid kiputakse tagasi andma, ning kolme aasta kestel antakse ikka uusi lubasid juurde. See on nagu protsentide juurdekasvamine kapitalile. Ma ei tea, kumb tähtaeg parem oleks, kas ühe- või kolmeaastane, kuid arvan, et otstarbekohasem oleks jääda praeguse korra juurde, nimelt et load antakse ühe aasta peale. Kui siiski teisalt ettepanek tehakse, load anda kolme aasta peale, tingimisel, et joogikohtade arv kolme aasta jooksul muutmata jääks, siis ma selle vastu ei vaidleks. (K. Päts, põl: Üks

aasta on parem.) Üheaastalise tähtaja kord on praegu maksev ja ei ole mingisuguseid halbtusi sünnitanud. Ka näeb elnõu ette, et lubasid ükskord aastas antakse, nimelt sügisel. Sellepärast näib asi korras olevat, kui load ühe aasta peale antakse.

Rahaminister **L. Sepp**: Ma vaidleksin vastu härra Schulbach'i ettepanekule. Meie tahame just, et meie alkoholi müügi-kohtade moraal tõuseks, et inimesed ei läheks alkoholi müümisel mitte mingisuguse spekulatsiooniga peale välja, vaid et sinna satuksid inimesed, kes teavad, et nab ettevõtet juhtida suudavad jne. Kui ainult ühe aasta peale luba antakse, siis on see nagu ühepäeva pääsuke, inimene katsub ühe aasta jooksul võimalikult raha kätte saada ja tal ei ole mingisugust kindlust tuleviku suhtes. Ta peab iga aasta luba küsima, ja just see süsteem ongi põhjuseks, mis korruptsiooni ellu kutsub. Ma tahaksin, et restoranide pidajad saaksid püsivama tunde, et kui nad asju ajaksid korralikult ja et nad seadust ei rikuks, siis võivad nad ka kolm aastat kaubelda. Neile aga, kes juba kord seadust on rikkunud, ei tohiks enam luba anda. Meie peame võimaluse andma korralikkudele inimestele suurema püsivuse tundega oma äri ajada.

L. Raudkepp (krst): Just eile nime-tasin, et nii kergelt vaadatakse nende isikute süü peale, kes selle seaduse vastu on eksinud. Teen ettepaneku, see viimane lõige välja jätta. Isikud, kes korra vastu on eksinud, võetakse siis kohtulikule vastutusele vist üldseaduste põhjal, igatahes ei ole komisjon seda juhtumist kooskõlla viinud üldseadustega. (Vahelhüüe.) Palun vabandust, ma eksisin, see oli järgmise paragrahvi juures.

Juhataja **R. Penno**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **B. Oja**: Härra Schulbach'i ettepaneku vastu vaidlen kahel põhjusel. Esimene on majanduslik põhjus, mille härra rahaminister juba siin ette kandis, et ei saa, kui tahetakse, et joogikoht peaks korralikult sisse seatud olema, temalt nõuda, et ta suuri kulusid sisseseadmise peale kannaks ainult ühe aasta peale. (Vahelhüüe keskelt: Kas nad siis praegu on korralikud?) Sellepärast on korratud, et luba antakse ainult ühe aasta peale ja selle aasta kestel võetakse ka kolm korda ära.

Ja teine põhjus on see, et kui load antakse kolme aasta peale, siis just sellepärast arvatakse esimesest jaanuarist 1928. a., et oma-

valitsused olid valitud 1927. a. algul, ja luba annavad välja ka omavalitsuste kogud, tähendab, see sama kogu, kes loa välja annab, peab otsuse tegema, kas ta keelab oma piirides alkoholi müügi täitsa ära, või lubab kolme aasta peale, tähendab, selle kestuse aja peale, kauaks ta valitud. Kui omavalitsuse kogu arvab, et lubada võib, siis ei saa ta järgmisel aastal seda luba tagasi võtta.

Mis puutub sellesse, et teine lause välja jääks, siis tuleb nii välja, et need load, mis antud ühe volikogu poolt, võivad minna ka järgmise volikogu peale edasi. Kuna aga praegune redaktsioon ette näeb, et nad järgmise volikogu peale edasi ei läheks, vaid oleksid ainult niikaua maksvad, kui volikogu volitused kestavad. Nii et selles ettepanekus on teatud vastolu olemas. Komisjon on just tahtnud, et omavalitsus üks kord oma otsuse teeks ja et see oleks maksev ainult sellesama volikogu kestuse ajaks. (K. P ä t s, põl: K a s see on kindlasti öeldud, et kuni volituste aja lõpuni?) Siin on öel-

dud: „Load antakse välja 3-aastaliste ajajärgude peale, arvates 1. jaanuarist 1928. a. Ajajärgu kestel väljaantud load on maksvad selle ajajärgu lõpuni.“

Nii et mina komisjoni nimel selle ettepanekuga ei ühine ja teen ettepaneku, see tagasi lükata.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Schulbach'ilt on ettepanek: § 7. sõnade „kolme-aastaliste ajajärgude“ asemele võtta „ühe aasta“ peale. Teine lause kustutada. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb § 7 nii, nagu ta esitatud. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtava enamusega on § 7 vastu võetud. (H. Anniko, krst: Koosolek lõpetada!) Rkl. Anniko'lt on ettepanek, lõpetada koosolek. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 14.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **M. Martna**.

Abiesimees **R. Penno**.

Abisekretär **O. Liigand**.

